

www.musavat.com

ÜSƏVAT

Xəbər
Gürcüstan üçün
kritik 3 gün -
Tiflis qarışa
bilər...
yazısı səh.7-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 24 oktyabr 2024-cü il Cümə axşamı № 194 (8567) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident Kazanda mühüm görüşlər keçirdi

Azərbaycan lideri BRICS sammitində iştirak etdi; təşkilatın tərəfdaşları siyahısına 13 dövlət daxil olub
yazısı səh.5-də

Kanalizasiya sistemi qurmadan "göydələnlər" tikməyin acı fəsadları

yazısı səh.4-də

Bakı demarkasiyaya dair reqlamenti nə zaman ratifikasiya edəcək - açıqlama

yazısı səh.8-də

ABŞ-ın dünyaya səpələdiyi milyardlar - Maskın xəbərdarlığının səbəbi

yazısı səh.12-də

ABŞ İrana hücumu rəsmən icazə verdi: elə vurun ki... - saatlar qalır

yazısı səh.11-də

Türkiyə kürd məsələsini həll edir? - mühüm gəlişmə

yazısı səh.13-də

Rusiyada miqrantların "qara günləri" başlayır

yazısı səh.11-də

Özəl bağçalara hansı qurum nəzarət etməlidir - deputatdan təklif

yazısı səh.14-də

Bələdiyyələr kimdən grant alacaq və nəyə sərf edəcək - yeni qanun

yazısı səh.3-də

Bakı Olimpiya Stadionu Çempionlar Liqasının finalına ev sahibliyi edə bilər

yazısı səh.14-də

İRƏVANDAN İKİBAŞLI SÜLH AÇIQLAMALARI - DƏŞNAK BƏHANƏSİ, YOXSA...

Ermənistan hakimiyyəti sülh bəyanatlarının kölgəsində gizlənib, əslində revanşizmi tətikləyən Paşinyan hakimiyyətidir

yazısı səh.9-də

Mikro və kiçik sahibkarların "makro" kredit problemi

Böyük çətinliklərdən biri də regionlarda sahibkarların kreditlərə çıxışının məhdud olmasıdır; hökumət hansı addımları planlaşdırır?

yazısı səh.10-də

Ziyafət Əsgərov:

"Sülh müqaviləsini elə sərhəddə də imzalaya bilərik"

yazısı səh.6-də

Musa Quliyev:

"Qayıdışla bağlı müəyyən konvensiyaların qəbulu üçün dünya təcrübəsini öyrənəcəyik və ..."

yazısı səh.3-də

Baş nazir sel fəlakətinə görə iclas keçirdi

yazısı səh.2-də

ABŞ: “NATO-nun Ukraynaya alyansa dəvət etməyə hazırlığı yoxdur”

ABŞ-ın NATO-dakı daimi nümayəndəsi Julian Smith, NATO-nun Ukraynaya alyansa dəvət etməyə hazır olmadığını bildirib.

O, Avropa İttifaqının (Aİ) silah almasına qoyulan məhdudiyyətlərin, Ukraynaya kömək göstərməkdə əngəl yaradacağını vurğulayıb.

“Bu məhdudiyyətlərin Ukraynaya və silah çatışmazlığı yaşayan digər NATO ölkələrinə qısa müddətdə kömək edəcəyinə əmin deyiləm”, - Smith deyib.

Musavat.com-un xarici KİV-ə istinadən məlumatına görə Smith Aİ-nin silah alımlarının müstəqil şəkildə həyata keçirilməsinin, həmçinin NATO-nun dəstəklədiyi müdafiə səylərinə mane ola biləcəyini əlavə edib.

İrəvan 3+3 çərçivəsində sülhə "yox" deyir

Ermənistan 3+3 formatını Azərbaycanla danışıqlar meydançası kimi görmür.

Modern.az xəbər verir ki, bunu Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan parlamentin dünən keçirilən iclasında deyib.

“3+3 regional məsləhət platformasıdır və biz dəfələrlə demişik ki, biz qonşularla münasibətlərə, regionumuzdakı vəziyyətə önəm veririk və əlaqələrimiz olan tərəfdaşlarla münasibətləri inkişaf etdirməyə, əlaqələrimiz olmayan qonşularla münasibətləri normallaşdırmağa çalışırıq”, - nazir qeyd edib.

O bildirib ki, Ermənistan bu regional formatda ilk başdan iştirak edib və iştirakını davam etdirəcək.

“O ki qaldı bu formatın Ermənistan-Azərbaycan danışıqları üçün platforma olub-olmamasına, demək istəyirəm ki, bu təklif masada deyil və belə olsa belə, biz bu təklifə müsbət cavab verməyi məqsəduyğun saymayacağıq. Çünki bizim Azərbaycanla ikitərəfli danışıqlarımız formatı var, üstəlik, bütün istiqamətlərdə, həm sərhədlərin demarkasiyası, həm də sülh müqaviləsi ilə bağlı.

Bütün çoxtərəfli formatlarda olduğu kimi, müxtəlif ölkələr eyni vaxtda bir məkanda olmaq və ikitərəfli görüşlər keçirmək üçün bu fürsətdən istifadə edirlər. Bu dəfə Azərbaycanın xarici işlər naziri ilə də istisna olmadıq. Danışıqların növbəti raundunu keçirdik, biz sülh sazişinin mətninə diqqət yetirdik, çalışdıq ki, daha bir müsbət irəliləyiş, sazişin mümkün qədər tez bağlanması təmin edilsin”, - Mirzoyan qeyd edib.

Xatırladaq ki, 18 oktyabr 2024-cü il tarixində Azərbaycan xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov və Ermənistan xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan arasında İstanbulda 3+3 regional məşvərət platforması çərçivəsində görüş keçirilib.

Tərəflər Sülh və Dövlətlərarası Münasibətlərin Qurulması haqqında Saziş ilə bağlı danışıqları davam etdirib, ən qısa zaman ərzində onun yekunlaşdırılması və bağlanması üçün daha çox səy göstərmək istiqamətində razılıq əldə ediblər.

Baş nazir sel fəlakətinə görə iclas keçirdi

Oktyabrın 23-də Nazirlər Kabinetində baş nazir Əli Əsədovun sədrliyi ilə son günlər Bakıda və Abşeron yarımadasında normadan artıq yağıntı ilə müşahidə olunan qeyri-sabit hava şəraiti, intensiv yağıntının törətdiyi fəsadların aradan qaldırılması və nəticələrinin aradan qaldırılması, gələcəkdə belə halların baş verməsinin qarşısının alınması ilə bağlı məsələlərə həsr olunmuş iclas keçirilib.

İclasda aidiyyəti qurumların rəhbərləri iştirak ediblər.

Baş nazir Əli Əsədov yağıntıların normadan artıq olması kimi obyektiv səbəblə yanaşı, subyektiv səbəblərin də mövcudluğunu vurğuladı, müvafiq infrastrukturun tam gücü ilə işləməsinin bir sıra ciddi fəsadlar və itkilərlə nəticələndiyini bildirib.

Hazırda ziyan dəymiş infrastrukturun fəaliyyətinin bərpası üçün zəruri tədbirlərin görüldüyü, vəziyyətin aradan qaldırıldığı və nəticələrin aradan qaldırılmasından sonra yekun qərarların qəbul ediləcəyi diqqətə çatdırılıb.

Fövqəladə hallar naziri Kəmaləddin Heydərov, daxili işlər naziri Vilayət Eyvazov, Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin sədri Zaur Mikayılov, AYDA-nın sədri Saleh Məmmədov, BŞİH-in başçısı Eldar Əzizov, “Azərişiq” ASC-nin sədri Vüqar Əhmədov və başqaları yağıntının yaratdığı fəsadlar, onların ilkin məlum olan səbəbləri və aradan qaldırılması ilə bağlı məruzələrlə çıxış ediblər.

Ən təxirəsalınmaz texniki məsələlərin həlli, bütövlükdə Bakı şəhəri-

nin infrastrukturuna dair məsələlər müzakirə edildi, müvafiq tapşırıqlar verilib.

Baş nazir hava şəraitinin törətdiyi fəsadların nəticələrinin aradan qaldırılmasının sürətləndirilməsinə, səbəblərinin tam aşdırılaraq təhlil edilməsinə, gələcəkdə bu cür hadisələr zamanı mümkün fəsadların qarşısının alınması üçün qısamüddətli və uzunmüddətli tədbirlərin görülməsinə, müvafiq infrastrukturun tam hazır vəziyyətə gətirilməsi üçün təxirəsalınmaz addımların atılmasına dair tapşırıqlar verib.

Həyata keçiriləcək bütün tədbirlərin keyfiyyətlə və qısa zamanda başa çatdırılmasına aidiyyəti qurumların ciddi məsuliyyət daşıdığı diqqətə çatdırılıb.

Bakıdan Balakənə sürət qatarı açılacaq

Azərbaycanda növbəti sürət qatarı Bakı-Balakən-Bakı istiqamətində bu ilin sonunda və ya gələn ilin əvvəlində açılacaq.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu “Azərbaycan Dəmir Yolları” QSC-nin sədri Rövşən Rüstəmov jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O qeyd edib ki, bu istiqamətdə hazırlıq işləri aparılır.

☐ **Afaq MİRƏYİQ,**
Musavat.com

Ankaranı qana boyayan terrorçular məhv edildi

Ankaranın Qəhrəmanqazan rayonunda dövlət aerokosmik şirkəti - TUSAŞ-ın binasının qarşısında partlayış baş verib.

Musavat.com-un məlumatına görə, binaya yaxın ərazidə silah səslərinin eşidildiyi və kamikadzenin olduğu iddia edilib.

Son məlumatlara görə, terrorçulardan biri qadın, ikisi isə kişidir. Onlardan ikisi öldürülüb.

Zaxarova: “Rusiya Cənubi Qafqazda kommunikasiyaların açılması istiqamətində çalışır”

Rusiya Cənubi Qafqazda kommunikasiyaların açılması istiqamətində çalışır.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi nümayəndəsi Mariya Zaxarova dünən keçirdiyi brifinqdə Ermənistan Respublikası Baş nazirinin müavini Mger Qriqoryanın Ermənistan, Azərbaycan və Rusiya Federasiyasının regional kommunikasiyaların blokdan çıxarılması üzrə üçtərəfli komissiyasının iclaslarını davam etdirməməsi ilə bağlı son bəyanatını şərh edərkən bildirib.

O qeyd edib ki, Rusiya bu prosesdə Bakı və İrəvana hər tərəfli yardım göstərməyə hazırdır: “Demişik ki, kommunikasiyaların açılmasından bütün region udacaq”.

Zaxarova Rusiya baş nazirinin müavini Aleksey Overçukun “Cənubi Qafqazda iqtisadi və nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması ancaq Rusiyanın iştirakı ilə mümkündür” bəyanatını xatırladı.

Parlamentdə Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupu yaradılıb.

Bəllidir ki, qərbi azərbaycanlıların fundamental, baza insan hüquqları pozulub. Onlar öz vətənlərindən zorla çıxarılıblar. Onların öz vətənlərinə geri qayıtmaq hüququ var və bu, hüquq Ümumdünya İnsan haqları bəyannaməsinin 13-cü bəndində qeyd olunub.

Azərbaycan bu istiqamətdə davamlı addımlar atır. Parlamentdə yaradılan təşəbbüs qrupunun konkret fəaliyyət istiqamətləri, prosedürə töhfəsi nə olacaq?

Milli Məclisin komitə sədri Musa Quliyev bildirib ki, Qərbi Azərbaycan İcması iki ildən artıq müddətdə fəaliyyət göstərir və qısa dövr ərzində həm ölkə, həm də beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən onun gördüyü işlər yüksək qiymətləndirilir: "Bu icmanın beynəlxalq aləmdə, xüsusən BMT çərçivəsində çoxlu sənədləri yayılıb. Ermənistanda da bu məsələlərlə bağlı daim müşahidələr aparılır, müəyyən qorxuları var. Biz təşəbbüs qrupunu yaratmaqla məsələni parlament müstəvisinə gətirdik. Bununla da Qərbi Azərbaycana qayıdışla bağlı yeni institutlaşma formalaşdırırıq. Bu ictimai təşkilatın üzvlərinin, yaxud da onun nüma-

Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupu hansı işləri görəcək? - açıqlama

Musa Quliyev: "Qayıdışla bağlı müəyyən konvensiyaların qəbulu üçün dünya təcrübəsini öyrənəcəyik və..."

yəndə heyətinin haradasa kəsərlə olacaq. Parlament platformadan qanunvericilik keçirdiyi görüşlərdən daha qrupu xalqın səsinə ictimai platformasına daşıyacaq.

Əsas fəaliyyət hüquqi müstəvidə Qərbi Azərbaycana qayıdışın təmin olunması ilə bağlı öz fəaliyyət göstərməkdir, dünya ictimaiyyətinə qərbi azərbaycanlıların haqq səsinə çatdırmaqdır. Onların pozulmuş hüquqlarının bərpası edilməsi və onların ata-baba yurdlarına ləyaqətli şəkildə qayıtması üçün Ermənistan hökuməti və parlament üzvləri ilə görüşlər aparmaq əsas prioritetdir. Onlarla birgə qarşılıqlı sənədlər də hazırlana bilər. Şübhəsiz ki, Ermənistanda bu ideyanı o qədər də yaxın qoymurlar. Lakin buna biz gec-tez nail olacağıq. Bizim işimiz haqq işidir. Ola bilsin ki, bununla bağlı qanunver-

ciliyimizdə də müəyyən dəyişiklik edərək. Qayıdışla bağlı müəyyən konvensiyaların qəbulu üçün dünya təcrübəsini öyrənəcəyik və onun bizim qanunvericiliyimizə gətirilməsi istiqamətində işlər görəcəyik. Qərbi azərbaycanlıların arzu və istəkləri daha yüksək tribunadan səslənəcək. Şübhəsiz ki, ermənilər də bu məsələnin nə qədər ciddi olduğunu anlayacaqlar. Sülh müqaviləsinin şərtlərindən biri qərbi azərbaycanlıların ora qayıdışının təmin olunması ilə bağlı ola bilər. Yaxud da sülh müqaviləsindən sonra bu prosesləri davam etdirə bilərik".

□ **Səhanə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Bələdiyyələr kimdən grant alacaq və nəyə sərf edəcək - yeni qanun

Yeri özünüidarəetmə qurumlarının maliyyə imkanları güclənəcək; grantla ancaq sosial layihələr həyata keçirilə bilər

Bələdiyyələr grant ala biləcək. Milli Məclisin iclasında "Grant haqqında" Qanuna təklif edilən bu dəyişiklik birinci oxunuşda qəbul edilib.

Sənəd bələdiyyələrin maliyyə resurslarına çıxışının artırılması məqsədilə onlara grant verilməsinin hüquqi əsaslarının yaradılması və tənzimlənməsini nəzərdə tutur.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda bələdiyyələrə ödənilən xidmət haqları və digər yığımalar üzrə hesablaşmalar da nağdsız qaydada həyata keçiriləcək. Bu, "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Qanuna təklif olunan dəyişiklikdə öz əksini tapıb.

Xatırladaq ki, qanunun 3.4.1-ci maddəsinə əsasən vergilərin yığım nağdsız qaydada həyata keçirilir. Bu müddəə bələdiyyə vergilərinə də şamil olunacaq.

Bundan başqa, "Bələdiyyələrin maliyyəsinin əsasları haqqında" və "Büdcə sistemi haqqında" qanunlara təklif olunan dəyişikliklərə əsasən, bələdiyyə büdcəsinin gəlirləri və xərcləri bələdiyyələrin fəaliyyətinə inzibati nəzarəti həyata keçirən orqanın informasiya sistemində əks olunur. Bələdiyyə büdcəsinin xərcləri həmin informasiya sistemi vasitəsilə həya-

ta keçirilir və müvafiq ödənişlər ödəniş xidməti təchizatçıları vasitəsilə təmin edilir.

Dəyişikliklər bələdiyyə büdcəsinin formalaşmasının və icrasının elektronlaşdırılmasına, elektron ödəniş üsullarından istifadə etməklə nağdsız qaydada həyata keçirilməsinə, bununla da şəffaflığın təmin olunmasına, yerli büdcənin icrasının və vəsaitlərdən istifadənin səmərəliliyinin artırılmasına xidmət edəcək.

Deputat Siyavuş Novruzov qeyd edib ki, bələdiyyələr indiyədək dotasiya və subvensiya ilə bir çox layihələr həyata keçirib: "Həmin

dotasiya və subvensiyalarla ünvanlılıq göstərilməyib. "Grant haqqında" qanun layihəsində isə bələdiyyələrə sosial layihənin icrası ilə bağlı ünvanlılıq göstərilib. Qanuna dəyişikliyə əsasən bələdiyyələr alacağı grantla ancaq sosial layihələr həyata keçirə bilər. Daha doğrusu, uşaq meydançaları düzəldə, yaşıllıqlar və ya nümunəvi məhəllələr sala bilərlər. Lakin bu, bələdiyyələrə ziyandan başqa xeyir verməyəcək. Bu layihələr icra olunduqdan sonra həmin uşaq meydançalarını, stadionları, yaşıllığı və nümunəvi həyati saxlamaq üçün vəsait lazımdır. Amma bələdiyy-

yənin həmin icra olunan layihələri saxlamaq üçün imkanı və gücü yoxdur. Təklif edirəm ki, qanunda sosial layihələrlə yanaşı, iqtisadi layihələrin icrası da nəzərdə tutulmalıdır. Bələdiyyələr iqtisadi layihələrdən əldə etdiyi gəlirləri həmin sosial layihələrin saxlanmasına yönəltməlidir".

Deputat Vüqar Bayramov mövzu ilə bağlı "Trend"ə açıqlamasında bildirib ki, son dəyişikliklərdə əsas məqsəd bələdiyyələrin maliyyə imkanlarını gücləndirməkdir: "Bələdiyyələrin daha effektiv fəaliyyət göstərməsi planlaşdırılıb. Bələdiyyələrin birleş-

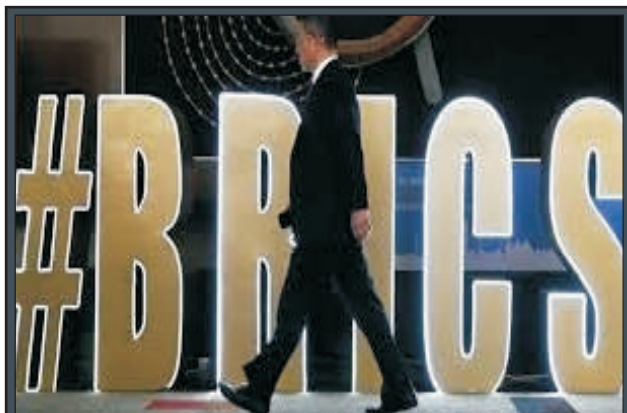
dirilməsi həm idarəetmə baxımından, həm də cəlb olunan maliyyə baxımından vacib idi. Bu birləşmədən sonra maliyyə dayanıqlılığı formalaşacaq. İmkan yaranacaq ki, büdcədən kənar maliyyə cəlb edilsin. Şəffaf fəaliyyət də çox önəmlidir. Ödənişlərin nağdsız qaydada həyata keçirilməsi şəffaflıq üçün düşünülmüş addımdır. Bələdiyyələrin maliyyə vəziyyəti güclənəcək, daha hesabatlı olacaq. Yerli idarəetmədə rolu daha da artacaq. Xüsusilə iqtisadi və sosial məsələlərdə bələdiyyələrin fəaliyyəti daha aktiv olacaq".

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Aydın Hüseynov isə "Yeni Müsavat"a bildirib ki, "Grant haqqında" Qanuna dəyişikliklər bələdiyyələrin maliyyə resurslarına çıxışının artırılması məqsədilə onlara grant verilməsinin hüquqi əsaslarının yaradılması və tənzimlənməsi məqsədilə hazırlanıb: "Dəyişikliyə əsasən, artıq bu qanun Azərbaycanda grantların (o cümlədən subgrantlar, qrant əlavə, habelə qanunun 1-ci maddəsində göstərilmiş yardım-lar (ianələr istisna olmaqla) verilməsi, alınması və istifadəsi ilə bağlı iqtisadi və hüquqi münasibətləri tənzimləyəcək. Digər dəyişikliyə görə, Azərbaycanın hüquqi və fiziki şəxsləri, habelə Azərbaycanın hüquqi şəxsinin filial və ya nümayəndəliyi olan donorlar tərəfindən xarici resipientlərə grant verilməsi haqqında müqavilələr (qərarlar) qeydiyyat üçün donorlar tərəfindən təqdim olunacaq. Bütün

bunların məqsədi bələdiyyələrin maliyyə fəaliyyətini yaxşılaşdırmaq, onların maliyyə-təsərrüfat imkanlarını artırmaqdır. Layihəyə əsasən, müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın Azərbaycanın adından və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanın adından aldığı qrantların reyestri müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqanının müəyyən etdiyi qaydada aparılacaq. Qanun layihəsində təklif edilən dəyişikliklərin əsas məqsədinin qrantların alınmasında şəffaflığı təmin etmək, bu sahədə müasir tələblərə cavab verən sistem formalaşdırmaq, qrantlar haqqında zəruri məlumatları əhatə edən vahid informasiya sistemi yaratmaq nəzərdə tutulub".

A.Hüseynov qeyd edib ki, qanuna edilən əlavəyə görə, qrant müqaviləsinin (qərarlarının) qeydiyyatı ilə bağlı göstərilmiş tələblər müqavilə üzrə əlavə müqavilələrin müddəti, məqsədi, məbləğinin dəyişdirilməsi hallarına da şamil olunur: "Dəyişikliklərdən biri isə qeydə alınmayan qrantların verilməsi və ya alınması haqqında müqavilələr üzrə bank və hər hansı digər əməliyyatlar aparıla bilməz. Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı Azərbaycanın hüquqi və fiziki şəxsləri tərəfindən verilmiş və resipientləri tərəfindən alınmış qrantlar haqqında ildə bir dəfədən az olmayaraq, KİV-də ümumiləşdirilmiş məlumat verməlidir".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

BRICS-in vahid valyutası dolları əvəz edə bilərmə? - iqtisadçı şərh

BRICS vahid valyuta yaradıb, aktiv istifadəyə başlarsa, üzv ölkələr üçün dolları əvəz edə bilərmə? Ümumiyyətlə, BRICS valyutası özünü doğrulda bilərmə?

Iqtisadçı Eldəniz Əmirov mövzu ilə bağlı şərh verib. "Birinci sualın cavabı yaxın 10-20 il üçün birmənalı "yox"dur. Niyə? BRICS-in əsas 5 ölkəsinin durumuna ayrı-ayrılıqda baxsaq, Braziliya il ərazində ölkəsinin idxal məhsulları ilə təmin etmək üçün 240 milyard dollarlıq məhsul alır və bunun yalnız 48 milyard dollarını BRICS ölkələrindən alır. Yəni yerdə qalan 80% idxalı gerçəkləşdirmək üçün Braziliyaya hər il 192 milyard dollar lazımdır. Rusiya isə il ərzində 280 milyard dollarlıq idxal edir və bunun yalnız 15%-i BRICS-in payına düşür. Yerdə qalan idxal üçün Rusiyaya 238 milyard dollar lazım olur", - deyər iqtisadçı qeyd edib.

O əlavə edib ki, ildə 700 milyard dollarlıq idxal edən Hindistan cəmi 10%-ni BRICS ölkələri ilə edir: "Yerdə qalan 630 milyardını dollar hesabına kənardan alır. Təkcə ABŞ-dan etdiyi idxalın həcmi bütün BRICS ölkələrindən etdiyi idxaldan az qala iki dəfə çoxdur. Cənubi Afrika da asılılıq məsələsində Hindistanla bənzər pay nisbətində sahibdir. Çin isə idxaldan BRICS-dən kənar ölkələrdən daha çox asılıdır. İl ərzində 2 trilyon dollarlıq idxal edən Çin bunun cəmi 5%-ni BRICS-dən edir. Yerdə qalan 95%-lik pay isə 1,9 trilyon dollar deməkdir. O ki qaldı ikinci suala - ümumiyyətlə, BRICS valyutası özünü doğrulda bilərmə? Bəli. Uzunmüddətli dövr üçün BRICS valyutası özünü doğrulda bilər, amma bunun üçün əhəmiyyətli siyasi və iqtisadi əməkdaşlıq tələb olunur. İqtisadi dünya nizamında dəyişikliklər baş verdikcə, perspektivlər də dəyişə bilər".

■ **Afaq MİRAYIQ,**
Musavat.com

Paytaxt Bakı sel basması ilə bağlı açıqlama verən Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov deyib ki, vəziyyəti təhlil etməliyəm ki, niyə hansısa ərazidə xoşagəlməz mənzərə yaranıb: "Ola bilsin tikinti zamanı bəzi nöqsanlara yol verilib. Hər halda, birmənalı qiymət vermək hələ tezdir.

O qeyd edib ki, Bakı sürətlə inkişaf edir, yeni binalar tikilir. Buna paralel olaraq kanalizasiya sistemi də inkişaf etməlidir: "Bu isə bəzən alınır, bəzən yox. Hər halda, problemlər mövcuddur. Kanalizasiya sisteminin problemi müəyyən mənada gündəlikdədir və tədbirlər görülür. Bilirsiniz ki, bu, Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin vəzifəsidir, amma biz də bu prosesdə iştirak edirik, özümüzü kənarlaşdırmırıq. Hər halda, təhlillər aparıldıqdan sonra rəsmi məlumat verəcəyik".

Eldar Əzizovun özünün etiraf etdiyi bir məsələ Bakıda yağış sularının, kanalizasiya sisteminin bərbad duruma düşməsinin əsas

səbəblərindən birini gündəmə gətirir. Söhbət ondan gedir ki, Bakıda çoxsaylı göydələnlər inşa edilərkən MMC-lər kanalizasiya sistemini, drenaj xətlərini yalnız kağız üzərində qurur və ya yeniləyir. Hətta bəzi yerlərdə "göydələnlər" tikilərkən kollektorlar, drenaj xətləri məhv edilib.

Burada məsuliyyət daşıyan tərəflərdən biri də məhz elə BŞİH-dir. Çünki tikintiyə onlar icazə verir, bu məsələlərə nəzarət etmək də onların öhdəliyidir. Ancaq müəyyən maraqlar müqabilində yeni binalar tikənlərin tullantı suları sistemində əhəmiyyət verməməsinə göz yumulur və beləcə istismara qəbul olunur. Nəticə

Drenaj, kanalizasiya sistemi qurmadan "göydələnlər" tikməyin acı fəsadları

Ekspert: "Paytaxt yaşanmaz hala gəlib, yollar, ictimai nəqliyyat, infrastrukturla bağlı kifayət qədər ciddi problemlər var"

isə göz önündədir.

Paytaxtı belə durumdan xilas etmək üçün hansı təcili addımlar atılmalıdır?

Ekspert Natiq Cəfəri Musavat.com-a bildirib ki, Bakıda tikintilər o həddə aparılıb ki, onları qaydalara uyğun etmək böyük söküntülər və milyardlarla vəsait tələb edir: "Bakıda kanalizasiya sistemi 2 milyon əhali üçün nəzərdə tutulub. SSRİ dövründə yağış suları üçün ayrıca xətlər mövcud idi. Onların bir çoxu kəsilib və kanalizasiya sistemində birləşdirilib. Ona görə də bir az artıq yağıntı olan kimi bu sistem dözmür. Nəticədə faciəli durumlar yaranır. Bu səbəbdən də ən yaxşı həll yolu Bakının yükünün azaldılmasıdır. Ola bilər ki, bu, tezliklə mümkün olmayacaq. Paytaxtda 4 milyona yaxın insan yaşayır. Paytaxt yaşanmaz hala gəlib. Avtomobil yolları, ictimai nəqliyyat, infrastrukturla bağlı kifayət qədər ciddi problemlər var. Bu problemlərin həlli və Bakının yükünün azaldılması üçün strateji plan hazırlanmalı-

dır. Qarabağa köçün intensivləşməsi və orada həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı qərarlar verilməlidir. Nazirliklərin bir qisminin, universitetlərin ora intensiv şəkildə köçürülməsi də bura daxildir. Bundan sonra Bakının yükü azaldıqca infrastruktur problemlərini də addım-addım həll etmək mümkün olacaq. Bakı hələ də ölkənin tək inzibati deyil, həm də iqtisadi paytaxtdır. Yəni bütün iqtisadi və sosial fürsətlər, infrastrukturla bağlı məsələlər Bakıda cəmlənib. Paytaxta regionlardan axın dayanmır. Ona görə də Bakının yükünün azaldılması ilə bağlı orta və uzun müddətli proqramın qəbul olunmasından söhbət gedir. Bakının problemlərini dərinlən həll etmək üçün vaxt və külli miqdarda vəsait lazım olacaq. Şəhərdə yeni kanalizasiya sisteminin qurulması üçün milyardlar tələb olunur. Azərbaycan isə indi o vəsaiti yoxdur. Ona görə də bu məsələyə daha strateji baxmaq lazımdır. İlk olaraq strateji plan hazırlanmalı-

ikinci növbədə paytaxtın vahid mərkəzdən idarə edilməsi konsepsiyasına keçid olmalıdır. Ciddi pərakəndəlik var. Qurumlar problemləri bir-birinin üzərinə atırlar. Böyük şəhər bələdiyyəsi yaradılmalı və şəhər hökuməti formalaşmalıdır. Bütün bunlar strateji planın tərkib hissəsi olmalıdır".

Təhlükəsizlik üzrə ekspert Elmar Nurəliyev bildirir ki, hər bir ərazinin təhlükəsizlik konsepsiyası olmalıdır: "Bu konsepsiyada təhlükələrdən qorunmaq üçün bütün proseslər ardıcılıqla qeyd olunmalıdır. Dövlət orqanlarının koordinasiya əlaqələri orada göstərilir. Yeni fəlakət baş verərsə, hansı qurum kimlə işləyəcəyini bilir. Əvvəlcədən təbiət hadisələri ilə bağlı məlumat verilir. Dövlət qurumları hansı ərazilərdə təhlükə ola bilər deyə ciddi xəbərdarlıq etməli, həmin əraziləri nəzarətə götürməlidir. Məsələn, tunnelərin su ilə dolacağı haqqında artıq əhaliyə məlumat verilməli idi. Elə fərdi yaşayış evləri var ki, orada kana-

lizasiya sistemi qurulmayıb. Orada su daşması qaçılmazdır. Qurumlar əvvəlcədən buna hazır olmalıdır. Doğrudur, fəlakətlərdən 100 faizli sığortalama yoxdur. Lakin önleyici tədbirlər həyata keçirməklə risklərdən qaçmaq olar. Burada ancaq konsepsiya köməyə gələ bilər. Yağış təhlükəsi varsa, deməli, onu aradan qaldıracaq nələrin ediləcəyi bəllidir".

Türkdilli Ölkələrin Araşdırmaları Beynəlxalq Elmlər Akademiyasının professoru, şəhərsalma memarı Cahid Həsənov deyir ki, Bakının hazırkı kanalizasiya sistemi bu qədər əhali üçün nəzərdə tutulmayıb: "Müstəqillik dövründən sonra Bakının dünya paytaxt şəhərləri ilə ayaqlaşması və regionlardan bura çox axının olması sayəsində standartların öhdəsindən gəlməli olan kanalizasiya sistemi atıq tələblərə cavab vermir. Yağıntı norması nə qədər çox olarsa, bu cür şəraitdə biz fəlakətli hallarla çox üzləşəcəyik. Prospektlərdə, tunnel və keçidlərdə suyu ötürə bilən xüsusi kommunikasiya sistemi olmalıdır. Su ötürücüləri onun səviyyəsinin 1 metrədən çox qalxmasına imkan verməməlidir. Mərkəzi küçələrin, ara məhəllə və prospektlərin hər dəfə yağış normadan çox olduğu hallarda fəsadlarla üzləşməsi, nəqliyyat vasitələrinin dayanması, tıxacın yaranması, insanların dizə qədər suyun içində qalması kimi halların olmaması üçün əvvəlki dövrlərdə çəkilmiş kanalizasiya sistemi yenidən qurulmalıdır. Şəhərin ümumi kanalizasiya və su sisteminin dəyişdirilməsi çox vəsait tələb edir. Buna görə də təhlükənin ola biləcəyi hissələrdə tədricən edilməlidir".

■ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Rusiyanın sədrliyi ilə BRİCS dövlət başçılarının 16-cı sammiti oktyabrın 22-dən 24-dək Kazanda keçirilir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin dəvəti ilə XVI BRİCS Sammitinin "Outreach" "BRICS+" formatında iştirak etmək üçün oktyabrın 23-də Rusiya Federasiyasının Tataristan Respublikasının paytaxtı Kazan şəhərinə səfər edib. Dövlət başçısının təyyarəsini Kazan Beynəlxalq Hava Limanına enərək hərbi helikopterlər müşayiət edib. Kazan Beynəlxalq Hava Limanında Azərbaycan Prezidentinin şərəfinə fəxri qarovul dəstəsi düzülüb.

ha fəal istifadə edilməsi imkanları nəzərdən keçirilib.

Görüşün sonunda Tataristanın reisi Azərbaycan Prezidentinə "Dostluq" ordenini təqdim edib.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan Rusiya Federasiyasının regionalı içərisində Tataristanla əlaqələrə xüsusi önəm verir. Əlaqələrin dərin olmasını statistik rəqəmlər də göstərir. Keçən ilin yekunlarına əsasən, Tataristan-Azərbaycan ticarət dövriyyəsi 102 milyon dollar təşkil edib. 2024-cü ilin ilk yarısının dinamika göstəricisi artımı nümayiş etdirir.

Oktyabrın 23-də Prezident İlham Əliyevin Kazanda Rusiya Federasiyasının "Sberbank"

sıra Asiya dövlətlərinin dünya siyasətinə təsirinin artırılması üçün tədbirlər görülməlidir.

BRİCS ölkələrinin liderləri Kazanda keçirilən sammitin yekun bəyannaməsini qəbul ediblər. APA-nın Rusiya bürosu xəbər verir ki, bu barədə Rusiya prezidenti Vladimir Putin bildirib. Onun sözlərinə görə, BRİCS sammitinin yekun bəyannaməsində dünyada vəziyyətin ümumi qiymətləndirmələri və uzunmüddətli perspektivdə hədəflər yer alıb.

Rusiya dövlət başçısı qeyd edib ki, bu sənədin BMT-də yayılması planlaşdırılır.

ğundur, o zaman onun üzvlüyü ilə bağlı tövsiyəni nəzərdən keçirmək üçün təşkilatın üzv ölkələrinin xarici işlər nazirlərinə göndərilir.

Bu zaman müraciətçi ölkə "maraqlı" statusunu "perspektivli üzv dövlət"ə dəyişir.

Xarici işlər nazirləri "perspektivli üzv dövlət"i BRİCS liderlərinə tövsiyə edir. BRİCS liderlərinin konsensus yolu ilə verdikləri qərar müsbət olarsa, "perspektivli üzv dövlət" təşkilatın üzvlüyünə "dövlət olunmuş dövlət" statusunu alır.

Yeni üzvdən BRİCS-in rəhbər prinsipləri ilə uyğunlaş-

ediləcəyi hələ ki məlum deyil.

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, BRİCS dünya əhalisinin 46%-ni, dünya ÜDM-nin 36%-ni, global ticarətin 25%-ni əhatə edir. Yeni üzvlərin qatılması bu təşkilatın coğrafi arealını genişləndirməklə, burada ticarətin və maliyyə nizamlaşmasının, xüsusilə enerji-neft-qaz sektorunda, həmçinin digər sahələrdə daha da güclənməsi, yeni təhlükəsizlik çətinlərinin formalaşması deməkdir: "BRİCS-də təmsil olunmağımız ölkəmizin nəqliyyat, ticarət sahəsində imkanlarını ar-

Prezident Kazanda mühüm görüşlər keçirdi

Azərbaycan lideri BRİCS sammitində iştirak etdi; təşkilatın tərəfdaşları siyahısına 13 dövlət daxil olub

Prezident İlham Əliyevi Rusiya Federasiyasının Tataristan Respublikasının reisi Rüstəm Minnixanov qarşılayıb.

Səfər çərçivəsində Prezident İlham Əliyevlə Tataristan lideri arasında görüş keçirilib.

Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Tataristanla Azərbaycan arasında münasibətlər Rusiya Federasiyasının və Azərbaycanın dövlətlərə münasibətlərinin mühüm tərkib hissəsidir: "Siz də qeyd etdiyiniz kimi, Rusiya Federasiyasının Prezidenti bu ilin avqustunda Azərbaycana dövlət səfəri etdi. Bundan sonra da biz görüşmüşük. Beləliklə, iki-tərəfli münasibətlərin dinamikası, o cümlədən Tataristan-Azərbaycan ikitərəfli formatı çox yaxşıdır. Bu gün onları müzakirə edəcəyik. Bizim yoldaşlarımız da görüşümüzə hazırlıqlı gəliblər. Zənnimcə, yaxın vaxtlarda yaxşı nəticələrin şahidi olacağıq. Fərsətdən istifadə edərək, bir daha təbriklərimi çatdırmaq və Sizin üçün münasib bir vaxtda Sizi Azərbaycana səfərə dəvət etmək istəyirəm".

Görüş zamanı avtomobil sənayesi məhsullarının tədarükündən əlavə, çay və dəniz yolları ilə ticarət sahəsində əməkdaşlığın perspektivləri müzakirə edilib. Xüsusilə Volqa-Kama hövzəsinin nəqliyyat və lojistika imkanlarından da-

Publik Səhmdar Cəmiyyətinin prezidenti, İdarə Heyətinin sədri German Qref, Bosniya və Herseqovinanın Serbska Respublikasının Prezidenti Milorad Dodik, Laos Xalq Demokratik Respublikasının Prezidenti Thonqlun Sissulit, BRİCS-ə üzv dövlətlər tərəfindən təsis olunmuş Yeni İnkişaf Bankının prezidenti Dilma Ruseff ilə də görüşüb.

BRİCS-in XVI sammitinin geniş tərkibdə iclasını Rusiya prezidenti Vladimir Putin giriş sözü ilə açdı. O, çıxışında bildirib ki, BRİCS ölkələrinin əksəriyyətinin ortamüddətli perspektivdə inkişaf tempi daha sürətli olacaq: "2024-cü ilin sonunda BRİCS ölkələrinin dünya iqtisadiyyatındakı payı 36,7% təşkil edəcək ki, bu da G7 ölkələrinin payını inamla üstələyir. BRİCS ölkələri məsuliyyətli iqtisadi siyasətdə dayanıqlılıq nümayiş etdirirlər".

Putin Qlobal Cənub və Şərq ölkələrini resurslarla təmin etməyə kömək edəcək yeni BRİCS investisiya platformasının yaradılmasını təklif edib.

Rusiya prezidenti bundan əlavə, taxıl birjasının yaradılmasını, Ümumdünya Ticarət Təşkilatının məsələləri üzrə BRİCS ölkələrinin məsləhətləşmələri üçün xüsusi mexanizmin işə salınmasını da təklif edib.

Onun sözlərinə görə, BRİCS taxıl birjasının yaradılması milli bazarları mənfi xarici

təsirlərdən, spekulasiyalardan və qıtlıq yaratmaq cəhdlərindən qorumağa kömək edəcək.

Putin təklif edib ki, gələcəkdə taxıl birjasını tam hüquqlu əmtəə birjasına çevirmək barədə düşünmək lazımdır: "Rusiya qiymətli metallar və almazlar üçün ayrıca BRİCS platforması yaratmağı təklif edir. Bu, lazımsız ticarət maneələrini aradan qaldırmağa kömək edəcək".

Vladimir Putin BRİCS-in tərəfdaş ölkələrinin siyahısının tərtib edilməsini və bunun Kazan sammitinin yekun bəyannaməsində qeyd olunmasını təklif edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Rusiya lideri BRİCS sammitinin məhdud tərkibdə keçirilən iclası zamanı bildirib.

Rusiya prezidenti deyib: "Yohannesburqda biz assosiasiyamızın tərəfdaş dövlətlərinin üsullarını və kateqoriyalarını hazırlamaq və belə statusu almaq üçün ölkələrin siyahısını tərtib etmək barədə razılığa gəldik. Bu məsələ ilə bağlı qərarın yekun Kazan Bəyannaməsində əks olunması vacibdir".

Çin lideri Si Cinpin BRİCS isə Kazan sammitində bildirib ki, mümkün müharibələrin qarşısını almaq üçün ümumi təhlükəsizlik konsepsiyasının qəbul edilməsi vacibdir. Si Cinpinin sözlərinə görə, Afrika, Latin Amerikası, Karib hövzəsi və bir

Qeyd edək ki, BRİCS 2006-cı ildə Braziliya, Rusiya, Hindistan və Çin tərəfindən yaradılıb, 2011-ci ildə isə Cənubi Afrika birliyə qoşulub. 1 yanvar 2024-cü ildə Misir, İran, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı və Efiopiya BRİCS-in tamhüquqlu üzvləri olub. Təşkilat dünyanın inkişaf etməkdə olan ən mühüm ölkələrini bir araya gətirmək, Şimali Amerika və Qərbi Avropanın daha varlı dövlətlərinin siyasi və iqtisadi gücü ilə rəqəbat aparmaq üçün yaradılıb. BRİCS-ə rəhbərlik üzv ölkələr arasında rotasiya qaydasında dəyişir. Bu il rəhbərlik Rusiyadadır.

Təşkilata üzv olmaq istəyən dövlət BRİCS-ə rəhbərlik edən ölkəyə müraciət edir. Azərbaycan bu mərhələni artıq keçib. Müraciət edən ölkə əvvəlcə "üzvlüyə maraqlı" statusunda olur, sonra perspektivli üzv dövləti adını alır. Daha sonra "dövlət olunmuş BRİCS üzv dövlət" statusuna keçir və nəhayət 4-cü mərhələdə BRİCS üzvü olan dövlət olur. Rəhbər ölkə BRİCS-in aparıcı prinsipləri və standartlarını müraciətçi ölkə ilə paylaşır. Bundan sonra qurumun Sherpas adlanan qrupu (təşkilatlara üzv ölkələr arasında kommunikasiyanı həyata keçirir) hesab edərsə ki, "maraqlı" ölkə BRİCS-in əsas prinsip və kriteriyalarına uy-

maq, üzv ölkələrlə diplomatik və dostluq münasibətlərinə sahib olmaq, təşkilatın güclənməsinə töhfə vermək tələb olunur. Bundan başqa, yeni üzvün regional və strateji global təsiri sahib inkişaf etməkdə olan ölkə olması şərtlər sırasında olub. Təşkilata üzv olmaq qərarı konsensus yolu ilə qəbul edilir.

Kazan sammiti birliyə yeni üzvlərin qatıldığı ilk sammitdir.

Rusiya prezidentinin beynəlxalq məsələlər üzrə köməkçisi Yuri Uşakov bunun bildirib ki, perspektivdə BRİCS-in genişlənməsi tərəfdaş dövlət üçün filtr meyarı vasitəsilə baş verəcək: "Birlik tərəfdaş dövlət üçün vacib meyarlar barədə razılığa gəlib və BRİCS-in gələcək genişlənməsi bu filtrdən keçəcək. 13 dövlətdən ibarət siyahı razılaşdırılıb. Hələlik biz bu ölkələrin adlarını dərc etməmək qərarına gəlmişik, çünki onlarla ya BRİCS-ə tamhüquqlu üzvlüyə, ya da hansısa müvafiq formada qoşulmağa hazır olmaları barədə danışıqlıq".

Qeyd edək ki, Azərbaycan XİN bu ilin avqust ayında BRİCS-ə üzvlük üçün müraciət edildiyini açıqlayıb. Azərbaycan hələ ki 4 mərhələdən ibarət prosedurun ilk ikisini keçib. Ölkəmizin təşkilata tam hüquqlu üzvlüyə nə zaman qəbul

tracaq. BRİCS-də dünyanın böyük iqtisadiyyatına malik ölkələr cəmləşib. Bu xüsusda, əsasən də Çini qeyd etmək olar. BRİCS çərçivəsində Çinlə əməkdaşlıq ölkəmizə mühüm töhfələr verəcək. Azərbaycanın Braziliya və Cənubi Afrika Respublikası ilə də sıx əməkdaşlıq əlaqələri var. Rusiya ilə də əlaqələrimiz daim inkişaf edir. Bu ölkə ilə də bir sıra layihələr həyata keçirilir. BRİCS-ə üzv olmağımız Azərbaycanın nəqliyyat, ticarət və digər sahələrdə imkanlarını artıracaq.

Siyasi müstəvidə isə təşkilata üzvlük Azərbaycana öz maraqları uğrunda mübarizədə BRİCS ölkələrinin daha geniş dəstəyini almağa kömək edəcək. Azərbaycan dünya ölkələri ilə əlaqələrini əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq istiqamətində qurur. Azərbaycanın yerləşdiyi coğrafi mövqe də Avropa və Asiya arasında strateji rol oynayır. Orta dəhlizin Azərbaycandan keçməsi Azərbaycanın BRİCS-ə üzv qəbul edilməsi üçün amillərdən biri rolunu oynaya bilər.

Bu mənada BRİCS-də təmsil olunmaqla Azərbaycan siyasi müstəvidə də təşkilatda təmsil olunan ölkələr hesabına öz istəklərinə dəstək qazana bilər".

Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

"Baxış bucağı"

Milli Məclisin sədr müavini Ziyafət Əsgərov "Yeni Müsavat"ın suallarını cavablandırır. Vitse-spikerdən yeni təyinatdan tutmuş, Azərbaycana təzyiqlər, sülh mövzusu, Zəngəzur dəhlizi gözləntilərinədək bir sıra məsələlərlə bağlı ünvanladığımız suallara maraqlı cavablar aldıq. Müsahibəni diqqətinizə təqdim edirik:

- Ziyafət bəy, V çağırış Milli Məclis sədrinin birinci müavini olaraq çalışdınız. Növbəti çağırışda isə komitə sədri kimi fəaliyyət göstərdiniz və bu tərkibdə yenidən vitse-spiker postundasınız. Maraqlıdır, yuxarıda, sədarətdə özünü necə hiss edirsiniz?

- Vallah, elə aşağıda özümü necə hiss edirdimsə, yuxarıda da eləyəm. Yuxarıda necə hiss edirsə, aşağıda da elə idim. Mən ümumiyyətlə, parlamenti aşağı-yuxarı bölmək istəmirəm, yeni bu, şərti bir məsələdir. Yuxarıda da otura bilərsən, aşağıda da. Əsas odur ki, dövlətə, xalqa xidmət edəsən.

- Bəzi həmkarlarınızla bağlı da yerdəyişmələr oldu. Onlarla münasibət necədir?

- Hər şey qaydasındadır. Əsas xidmətdir, tam səmimi deyirəm sizə.

- Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiyaya qarşı mübarizə komitəsinin yeni sədri Arzu Nağıyevin seçiminə münasibətiniz də maraqlıdır.

- Arzu müəllim elə əvvəldən bizim komitədə idi. Arzu müəllim çox qabiliyyətli, savadlı oğlandır. Özünün də fəaliyyətini görürsünüz. Çox fəaldır, elə həmişə də fəal olub. Ona görə də yerində olan insandır. Əlbəttə, namizədlik məsələsində əsas partiyanın rəyidir. Kadr yerində olanda rahatlıq olur. Arzu müəllim yerində olan adamdır.

- Ziyafət bəy, Milli Məclisin son iclasında sual verəcəyim mövzu ilə bağlı bəzi mühüm məqamlara toxundunuz. Amma bir suala cavabınız maraqlı olardı: Azərbaycan Prezidentinə - sonra da Ermənistanın baş nazirinə - məktub yazan ABŞ rəhbəriylə sülhün imzalanmasına niyə bu qədər tələsir? Axı 30 illik işğal dövründə biz bu tələskənliyi görmədik, indi nə baş verir ki, alayırımcıq sülh sənədini imzalamağa çağırırlar?

- Mən subyektiv fikrimi deyəcəyəm. Bilirsiniz ki, artıq noyabrın 5-də ABŞ-da seçkilər olacaq və cənab Baydenin namizədliyi yoxdur. Görürsünüz, ABŞ-ın nə Qarabağ məsələsində, Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həllində, nə Yaxın Şərqdə, nə Orta Şərqdə bir uğurlu fəaliyyəti olmadı. Ona görə də bunlar tələm-tələsik, yarımçıq da olsa, Baydenin adına "uğur" yazmaq istəyirlər ki, hə, gethəgetdə bu, nəyi isə həll elədi. Amma yenə deyirəm, yarımçıq müqavilə ilə heç nə həll olunmur. Bu, bizim köklü maraqlarımıza cavab vermir. Ki-

"Sülh müqaviləsini elə sərhəddə də imzalaya bilərik"

Ziyafət Əsgərov: "Onlar cinayətkarlardır və Azərbaycan qanunları qarşısında cavab verəcəklər"

"Zəngəzur dəhlizi hər bir halda açılacaq"

min üçünsə bu, uğur ola bilər. Ki, "mən bunu elədim". Amma o bizimçün yarımçıqdır. O, Amerika, Fransa üçün bəlkə də uğurdur, bizim üçün uğur deyil. Ermənistanın konstitusiyasında birbaşa göstəriş var. Birbaşa göstəriş də haradan gəlir, onu deyim sizə. Bunlar 1989-cu ildə müstəqillik haqqında bəyanat qəbul edəblər və orada birbaşa Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi haqqında ifadə var. O sənəd məndə də var. Həmin bəyanatı da götürüblər 1995-ci ildə qəbul etdikləri konstitusiyanın giriş hissəsinə salıblar. İndi sual olunur: sabah biz müqaviləni imzaladıq. Siz deyirsiniz ki, orada Azərbaycana qarşı heç bir ərazi iddiası yoxdur. Halbuki birbaşa var. Paşinyan özü də 2024-cü ilin 1 fevralında "AzadlıqRadiosu"na verdiyi müsahibədə göstərmiş ki, bizim 1989-cu ildə qəbul etdiyimiz müstəqillik haqqında bəyanat Azərbaycanla sülh bağlanmasına əngəldir. Niyə əngəldir? Çünki orada Azər-

baycana qarşı ərazi iddiası var. Bizim dediyimiz bundan ibarətdir. Söhbət ondan gedir ki, biz müqaviləni Paşinyanla bağlamırıq, Ermənistanla, Ermənistan xalqı ilə bağlayırıq. Niyə? Bunun səbəbini də deyim. 1995-ci il konstitusiyası onlarda referendum yolu ilə qəbul olunub, xalqın iradəsi ilə və o maddə də xalqın iradəsi ilə konstitusiyadan çıxarılmalıdır. Amma sən bunu götürüb deyək ki, parlamentdə çıxartdın, yaxud Konstitusiya Məhkəməsi rəy verib guya ki, hə, o, Azərbaycana qarşı ərazi iddiası kimi şərh olunmamalıdır, bunlar hamısı boş söhbətdir. 1996-cı ildə Lissabon sammitində Ter-Petrosyan nə dedi? Bildirdi ki, mən bu sənədi imzalaya bilmərəm, ona görə ki, Ermənistan Konstitusiyasına görə, Qarabağ Ermənistan ərazisidir. Beləcə, bir-birinə zidd ifadələr var.

- Necə bilirsiniz, belə bir durumda, reallığı bildiyi halda Paşinyan niyə israrla yarımçıq sülhü imzalama-

ğa çalışır? Özünü xilas layihəsidir, yoxsa başqa niyyət var?

- Mən hesab edirəm ki, burada Paşinyandan çox onu tələsdirən qüvvələrin maraqları var. Tapşırığı icra edir. Bu gün Ermənistanın müstəqil xarici siyasəti yoxdur. Paşinyan xarici qüvvələrin əli ilə gətirilib, oturub orada. Ona nə diqtə edirlərsə, onu icra edir, vəssalam. Sadəcə icraçıdır.

- Bu gedişlə 2024-cü ildə sülhün imzalanmasını...

- Mən gözləmirəm. Paşinyan istəsə belə, 24-cü ildə imzalana bilməz. Çünki referendum təyin etməlidir, bu da azı 2-3 ay çəkməlidir.

- Nikol Paşinyan istəyir ki, referendumu 2027-ci ilə saxlasın.

- Bəli, bu barədə bəyanat verilməmişdi. Yeni istəsə belə, alınmayacaq.

- Onda Ermənistan, yaxud havadarları yeni müharibəni istəyir?

- Mən deməzdim müharibə istəyirlər. Sadəcə, Ermənistanı silahlandırmaqda iki məqsəd var: daxili revanşist

və şovinist qüvvələr hesab edirlər ki, bəli, biz güclənəcəyik, Azərbaycan nə vaxtsa zəif ola bilər, biz bunun əvəzini çıxı bilərik. Bu, məsələnin birinci tərəfi. Xaricdən Ermənistanı silahlandıraraq qüvvələr isə Azərbaycana təzyiq edirlər ki, "sən bu müqaviləni imzalamasan, biz Ermənistanı silahlandıracağıq". Nə üçün bunu edirlər, səbəbini bilmirəm.

- Ola bilərmi ki, beynəlxalq silah mafiyasının Azərbaycan onlardan da silah alsın deyərək iştahı rol oynayır?

- Mən istisna eləmirəm. Baxmayaraq ki, Azərbaycanın kifayət qədər silahı var, Azərbaycan Silahlı Qüvvələri Ermənistanın dəfələrlə güclüdür, bunu bilirsiniz. Burada, sadəcə olaraq, müəyyən qüvvələrin - ilk növbədə ABŞ-la Fransadan söhbət gedir - Qafqazda öz maraqları var. Bunlar Qafqazda həmişə dominantlıq rolunu oynamaq istəyirlər. Görürsünüz, indi Gürcüstandakı seçki ərəfində yenə aranı qatıblar. Baxmayaraq ki, Gürcüstan bunların ən sevimli müttəfiqi idi, onu Avropa Birliyinə namizəd kimi qəbul etmişdilər. Nə oldu? Gürcüstan öz suverenliyini, müstəqilliyini möhkəmlətmək istəyən kimi, dedilər "saxla, nə danışırısan sən?!" Yeni bunlar üçün özlərindən başqa, digərlərinin müstəqilliyi və suverenliyi qəbul edilməzdir. Onlar hesab edirlər ki, dünyanın ağası bizik, nə deyirik, bu, olmalıdır. Belə olmalı deyil axı. Biz beynəlxalq hüququn bərabər hüquqlu subyektiyik, suverenliyə, yaxud müstəqilliyə belə hörmətsizlik olmaz! Söhbət bundan gedir.

- Rusiya prezidentinin COP29-da iştirak etməyəcəyi barədə məlumatlarla bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Mən mətbuatdan oxumuşam. Bəziləri deyir gəlməyəcək, bəziləri də gələcəyini deyir. Amma prezidentin mətbuat katibi Peskov bildirib ki, biz bu yaxınlarda dəqiq məlumat verəcəyik. Hər halda, konkret məlumat əldə edəndən sonra münasibət bildirmək olar.

- Ziyafət bəy, bugünlərdə Qərbi Azərbaycan İcmasının müəssisəsinə əsasən, Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupunun yaradılması ilə bağlı sərəncam imzaladı. Azərbaycan dövlətinin Qərbi Azərbaycan məsələsinə ciddi önəm verdiyini təsdiqləyən daha bir addımdır. Sizcə, bu proses haraya qədər davam edə bilər?

- Çox düzgün addımdır. Proses bizi istəyən məqsədə qədər gedəcək. 60-a yaxın konqresmen ki Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqi ilə bağlı müraciət etmişdi. Eyni zamanda Niderland parlament qərar qəbul etmişdi. Mən

sözsüz ki, bunu istisna etməmişəm ki, bunların hamısı Ağ Evdən gələn sifarişlər idi. Onların tələblərindən biri bu idi ki, ermənilər Qarabağa qayıtsınlar. Guya onlar qovulublar, etnik təmizləməyə məruz qalıblar. Əvvəla, onlar Qarabağdan qovulmayıblar, könüllü gediblər. Amma onlardan fərqli olaraq, bizim 300 mindən çox soydaşımız Ermənistandan qovulub. Əgər onlar gəlsə, zəhmət çəkin bizim qovulmuş soydaşlarımızın da yerlərinə qayıtmasına imkan verin! Hesab edirəm ki, bu Təşəbbüs Qrupunun yaradılması çox yerinə düşdü və tam vaxtında atılmış bir addımdır. Yaxşı, ermənilər gedəndə bəyanat verdilər ki, "bizi heç kəs sıxışdırmayıb, qovmayıb, öz xoşumuzla gedirik", erməni sakinlər bunu etiraf etdilər. Amma bizim insanları hansı vəziyyətdə Ermənistandan qovdular, genosidə məruz qoydular, hərbi cinayətlər, insanlığa qarşı cinayətlər törətdilər. Payızda, qışda, hansı vəziyyətdə. Bizim xeyli insanımız dondu. Bu gün 4 minə qədər vətəndaşımızın taleyi məlum deyil. Amma bunlar deyirlər ki, guya Vardanyan, Arutyunyan, digərləri hərbi əsirdirlər. Bunlar Azərbaycana qarşı cinayətlər törədiblər. Təsəvvür edin, onlar cinayətkarları hərbi əsir kimi təqdim etmək istəyirlər. Ədalətsizlik bax, budur! Halbuki onlar cinayətkarlardır və Azərbaycan qanunları qarşısında cavab verəcəklər.

- Bu gedişlə Zəngəzur dəhlizinin açılmasını nə vaxta gözləmək olar?

- Mən hesab edirəm ki, Zəngəzur dəhlizi hər bir halda açılacaq. Düzdür, burada müəyyən qədər vaxt məsələsi də var. Çünki çox qəribə də olsa, digər məsələlərdə bizim mövqelərimiz üst-üstə düşməsə də, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələdə bunlar Azərbaycanın mövqeyi ilə barışırlar. Zəngəzur dəhlizi açılacaq və açılmalıdır! Yubanmanın məqsədlərinə gəldikdə, Rusiya-Ermənistan arasında hələ də problemlər var. Həmçinin Rusiya ilə Qərb arasında problemlər mövcuddur, Ukrayna müharibəsinə görə. Digər məsələlər var, amma gec-tez açılacaq.

- Bəs sizcə, sülh müqaviləsi harada imzalanacaq?

- Harada imzalanmanın əhəmiyyəti yoxdur. Biz sülh müqaviləsini elə sərhəddə də imzalaya bilərik. Ən ideali odur. Təki başlarını bizim işlərimizə soxmasınlar. Əsas odur razılıq əmələ gəlsin, əsas odur konstitusiyadan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını çıxartsınlar, imkan versinlər ki, Cənubi Qafqaz azad nəfəs alsın və öz problemlərini özümüz Ermənistanla həll edək. İmzalanmaq yeri problem deyil, əsas odur bütün müddəalar razılaşdırılsın.

□ **Elşad PAŞASOY,**
FOTO: "Yeni Müsavat"

26 oktyabrda keçiriləcək parlament seçkiləri

Gürcüstanın strateji seçimini müəyyən edəcək. Hakim “Gürcü Arzusu” partiyası yenidən qalib gəlsə, Avropa ilə münasibətlərin daha da kəskinləşməsi şübhə doğurmur.

Oliqarx Bdzina İvanaşvili-nin fəxri sədri olduğu partiya Rusiya ilə yaxınlaşma kursunu inkişaf etdirir, “xarici agentlər haqqında” qanun qəbul etməklə, eləcə də “LGBT” haqda qərarla Qərblə əlaqələri pisləşdirib. Avropa İttifaqı üzvlük üçün namizədlik statusu verdiyi bu ölkənin integrasiya prosesini dayandıraraq, yardımı kəsib, hətta vizasız gediş-gəliş icazəsinin ləğvi də istisna edilmir. Avropa İttifaqı ilə partnyor olan Birləşmiş Ştatlar da Gürcüstana dəstəyi dondurub və davamının gələcəyi gözlənilir.

Hazırkı iqtidar Rusiya ilə əlaqələri normalaşdırma xətti tutmaqla Abxaziya və Cənubi Osetiya probleminin həllinə də ümid bəsləyir. Son zamanlar Rusiyadan buna dair işarələr müşahidə olunur. Axırncı dəfə ölkənin baş diplomati

Gürcüstan üçün kritik 3 gün

Tiflis qarışa, dövlət çevrilişi ola bilər...

Ölkə bu seçki ilə strateji seçimini müəyyən edəcək: ya Avropaya, ya Rusiyaya doğru; prezident Zurabişvilinin liderliyi ilə xalqın küçələrə axışacağı gözlənilir, gürcü spiker də inqilab anonsu verdi - ekspertdən sensasion Bakı proqnozu...

qarşısındadır və ağırlı proses keçir. Hətta Rusiya Xarici Kəşfiyyat İdarəsi xəbərdarlıq edib ki, ABŞ Gürcüstanda inqilab hazırlayıb və iğtişələr gözlənilir. Sözsüz ki, Tiflisdə qərbpərəst vətəndaş cəmiyyəti güclüdür və son illərdə keçirilən mitinqlərdə də bunu görmək mümkündür. Eləcə də sonuncu mitinqdə izdiham düşünməyə əsas yaradır. Üstəlik, prezident Salome Zurabişvili də meydanda idi və avrointegrasiya yolunda getməyə çağırış edirdi. Bu mənada

olaraq rəsmi Tiflis 26 oktyabrda seçki ilə öz gələcəyini müəyyən edir. Əlbəttə ki, Qərb bu seçkidə xüsusi maraqlıdır və çalışacaq ki, öz təsir dairəsində olan qüvvələr seçkidə üstün olsun. Buna nail olmadıqda ölkəni iğtişələrin bürüyəcəyi istisna deyil.

“Gürcüstan ölümcül təhlükədədir!” - həbsdə olan eks-prezident Mixail Saakaşvili xalqa müraciətində bildirib. “Biz əslində vətənimizi itiririk, hamımız səfərbər olub 26-da seçki mən-

zidd olaraq hökumət dəyişikliyinə hazırlıq davam edir. Buna çevriliş və ya başqa bir şey deyə bilərsiniz. Bu, 2020-ci ildəki cəhdin təkrarıdır”. “Gürcü Arzusu” partiyası hesab edir ki, müxalifət bütün ölkədə iğtişələr törətmək üçün seçki gününə yox, seçkidən sonrakı günə hazırlaşır.

Gürcü mətbuatı isə yazır ki, “sülh və əmin-amanlığın təmin edilməsi” “Gürcü Arzusu”nun seçkiqabağı kampaniyasının əsas şüarıdır. Partiya bu mövqeyini “Müharibəni

Elnur Soltanov: “Azərbaycanın milli töhfələr sənədi hazırlanır”

“Azərbaycan üçün 2022-ci ildə nəqliyyat üzrə emissiya ümumi 61 milyon tondan çox olub. Hazırda ölkə üçün milli töhfələr sənədini hazırlayıq. İqlim müzakirələrinin bel sütünə həmin sənəddir. İqlim fəaliyyət planları sözügedən sənəddə əksini tapıb”.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu “Gələcək üçün dayanıqlı nəqliyyat” adlı tədbirdə COP29-un icraçı direktoru, energetika nazirinin müavini Elnur Soltanov deyib.

O bildirib ki, dünyanın iqlim böhranının əsas səbəbi odur ki, iqlim həlləri bahadır:

“Şirkətlər daha çox vəsait itirirlər. Ənənəvi həllər effektivdir. Hər kəs qəbul edir ki, dövlətlərin verdiyi vəsait iqlim böhranlarını həll etməyə kömək etmir. Dövlətlərin ayırdığı vəsait milyardlar olur. İqlim həllərinə trilyon dollarlar lazım olur, məsələn, 7-8 trilyon dollar. Dövlətin strateji və optimal qərarları ilə özəl sektora təşviqlər ayrılmalıdır.

Sənaye sektorunun karbonsuzlaşdırılması çox çətin olacaq. Dövlət üçün xərci az olan iki sektor üzümüzü güldürə bilər: elektroenergetika və nəqliyyat. Elektroenergetika artıq ənənəvi həllər ilə rəqabət aparacaq səviyyəyə gəlir”.

Nazir müavini əlavə edib ki, dəmir yolu elektrifikasiyasına ən uyğun olan sahədir: “Biz xalis sıfır modelləri üzərində işləyirik. Azərbaycan əvvəlki öhdəliyi ilə müqayisədə çox iddialı olacaq. Bütün dünyada elektrik maşınları ilə bağlı debatlar gedir. Elektrik avtomobillərinin faydalı iş əməli 70 faizə bərabərdir. Bu, ölkənin daha çox qənaət etməsi mənasına gəlir. Bizim üçün ən ciddi mövzu ədalətli keçiddir. Karbon emissiyalarını azaltmaq üçün daha ucuz maliyyə vasitələri tapmalıyıq”.

■ **Afaq MİRAYIQ,**
Musavat.com

Sergey Lavrov eyham vurub ki, rəsmi Moskva Gürcüstanla Abxaziya və Cənubi Osetiya arasında körpü rolunu oynamağa hazırdır. O baxımdan bu ayın 26-da keçiriləcək parlament seçkilərinin nəticələri Gürcüstanın strateji yoluna aydınlıq gətirəcək - qərbpərəst hakimiyyətlə Avroatlantik məkana integrasiyanın sürətləndirmək, yoxsa hazırkı “Gürcü arzusu” ilə Rusiya ilə barışığa doğru siyasət...

Təbii ki, buna qədər oxşar proses Moldovada gedir. Amma referendumda minimal fərqlə də olsa avrointegrasiya tərəfdarları üstün oldular, prezident Maya Sansu isə seçkilərin ikinci turuna ciddi fərqlə yollanır. İlk turda qaçaqüzüylü rəqibindən 20 faizdən çox səs toplamışdı, sadəcə, 50 faizi keçə bilmədiyi üçün ikinci turda qaldı. Referendumda isə liberalların üstünlüyü Sanduya da ikinci turda böyük şans qazandırır. Odur ki, Gürcüstan da Moldova kimi dilemma

prezidentin müxalifətə qoşulduğu və prosesi idarə edəcəyi gözlənilir. Onsuz da hökumətlə münasibətləri gərgin olan, hətta barəsində impichment çağırışları edilən xanım prezidentin meydanın əsas lideri olacağı istisna olunmur.

Əgər hadisələr kontrol-dan çıxarsa, etirazçılar parlamentə əl keçirib hakimiyyəti zorla devirəcəksə, Zurabişvili ikinci Saakaşvili ola bilər. Həmçinin prezident keçmiş həmkarını əfv etməyə hazırlaşır. Bir sözlə, Rusiya və Qərb postsovet məkanının bir neçə coğrafiyasında yanır - Moldova, Ermənistan, Gürcüstan və ən əsası Ukrayna... Çox maraqlıdır ki, bu dövlətlərdən üçü GUAM üzvləridir, hər biri də ciddi siyasi problemlərlə üzləşiblər, yalnız Azərbaycan siyasi qarşıdurmanın poliqlonuna çevrilməsinə imkan vermir. Beləliklə, dünyanın nəzərlərinin Cənubi Qafqaz regionuna cəlb olunduğunu söyləmək mümkündür. Faktiki

təqələri getməsək, böyük fəlakətlə üz-üzə qalırıq. Nəinki Avropaya vizasız gediş-gəliş itirəcəyik, neinki ölkə kəskin şəkildə yoxsullaşacaq, bundan sonra ümumiyyətlə olmayacağıq və biz Rusiyanın bir hissəsinə çevriləcəyik”. **Saakaşvili daha sonra yazır:** “Ona görə də gələn indiki vaxtda bir-birimizlə yarışmayaq, hamımız bir-birimizin əlindən tutub, seçicilərimizi seçki məntəqələrinə getirək, Gürcüstanı birlikdə xilas edək. Mən bütün partiyaları və fəal insanları rayonlarda qeydiyyatda olan seçiciləri Tiflisdən məntəqələrə avtobuslarla, şəxsi avtomobillərlə daşımasına kömək etməyə çağırıram. Tam səfərbər olmalıyıq!”

“Gürcüstanda dövlət çevrilişinə cəhd gözləmək olar. Buna fəal şəkildə hazırlıq gədir” - parlamentin spikeri Şalva Papuaşvili çıxış edib: “Bir çox amillər onu göstərir ki, konstitusiyaya

yox, sülhü seç!” pankartlarında ifadə edir. Plakatlarda Ukraynada Rusiya tərəfindən bombalanmış binaların və kilsələrin fonunda “Gürcü Arzusu” hökuməti dövründə bərpa edilmiş və ya tikilmiş binaların fotoları əks etdirilir. Hakim partiyanın pankartları müxalifət və vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən kəskin tənqid edilib, sosial şəbəkə fəalları “Gürcü Arzusu” əvəzindən Ukrayna xalqından üzr istəyiblər. Kəsəsi, bu seçkilərin gərgin olacağı bəllidir, bəs baş verənlərin fonunda regionu nə gözləyir və Azərbaycan bu məsələdə necə davranmalıdır?

Strateji Planlaşdırma və Araşdırmalar İnstitutunun rəhbəri Azad Məsiyevin “Yeni Musavat”a bildirdiyinə görə, Birləşmiş Ştatlar Rusiyanı düşmən elan edib və onun ətrafında “qaynar ocaqlar” yaradır. Ekspert hesab edir ki, bunun üçün ABŞ öz siyasi

qüvvələrini ayrı-ayrı ölkələrdə iqtidara gətirərək Rusiyaya qarşı istifadə edir: “Biz bunu Ukrayna, Moldova, Ermənistan nümunələrində görə bilirik. Eyni zamanda Saakaşvili dövründə də oxşar addım atılıb. Ona görə də Gürcüstanda cərəyan edən hazırkı proseslərdən görünür ki, əgər müxalifət seçkidə qalib gələ bilməsə, ölkədə xaos olacaq. Və bu məqsədlə Soros Fondu və müxtəlif maliyyə donorları hazırlıq görürlər. Milyardlar İvanaşvili bu günlərdə elan etmişdi ki, ABŞ Gürcüstandan Rusiya üçün ikinci cəbhə açmağı təklif edir və buna da razılıq verilməyib”.

Siyasi şərhçinin fikrincə, ABŞ Gürcüstanda xaos yarada və çevrilş həyata keçirə bilərsə, növbəti etapda Azərbaycanla bağlı hərəkətə keçəcək: “Cənubi Qafqazın aparıcı ölkəsi Azərbaycandır və ABŞ başda olmaqla, bir sıra Qərb ölkələri, beynəlxalq təşkilatlar Bakıya davamlı təzyiqlər edirlər. Amerikalılar Gürcüstanda öz adamlarını hakimiyyətə gətirdikdən sonra Azərbaycanda çevrilş üçün cəhd edə bilərlər. Çünki Azərbaycan bəslənmiş xarici siyasət yürüdür və bu da Vaşinqtonun xoşuna gəlmir. Amerikalılar tələb edirlər ki, tərəfini müəyyənləşdir - ya bizimləsən, ya da yox...”

■ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Musavat”

Elmi dərinlik

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

“Dua etmək lazımdır, yağış qəbiristanlığı yuyub və yazıq ölülər orada üzürlər”

(Qabriel Qarsia Marques, “İsabel Makondoda yağışa baxır” əsərindən)

İki nəfərin boğulub öldüyü tunellə bağlı sözardı kimi bir məsələyə münasibət bildirmək istəyirəm, çünki nədənsə heç kəsin diqqətini həmin tunelin qərribə şəkildə dərin olması çəkmədi. Bu, yeganə dərin tunel deyil ki. Bakıda, Abşeron yarımadasında son illər belə dərin tunellərin sayı artmaqdadır. Sanarsan biz hansısa dağlıq ərazidəyik. Bəs səbəb nədir? Səbəb... sürət qatarlarıdır. Qabaqlar Abşeronda elektrik qatarları avtomobil yollarıyla kəsişirdi, qatar keçərkən maşınlar gözləyirdi. Sürət qatarının yolu fərqlidir. Bəs maşınları nə edək? “Başbilənlərimiz” bunun üçün guya müdrik qərara varmışlar, dəmir yol keçidlərinin altında cəhənnəmə çatan dərinlikdə tunellər düzəltmişlər. Maşınlar o quyulara girir, digər üzəndən çıxır. Yağış suyu isə çıxa bilmir. Orada, həmin dərinlikdə mexaniki drenaj qurğuları quraşdırmaq da mənasızdır, yalnız güclü su mühərrikləri qoymaq, suyu dayanmadan kənara vurmaqla haradasa əlac tapılar, lakin bunun pulunu kim verəcək? Motora kim baxacaq?

Mən bunu havadan yazmıram, Abşeronda bir neçə yerdə belə dərin yeraltı keçidlərdən ictimai nəqliyyatın necə zülümlə keçdiyini görmüşəm. Avtobuslar xüsusilə dolu olanda nəriləyir, guruldayır, güc-bəla bu quyudan işıqlı dünyaya çıxırlar. Elə bilirsən avtobusda yox, “Boinq” təyyarəsindəsən.

Hər tərəfə doldurulan tragikomik, əndirəbadi, şəhərin görkəmini inanılmaz çirkinləşdirən yerüstü keçidlər azmış kimi, bir tərəfdə də yeraltı tunel beləsinə düşmüşük. İşləməyən eskalatorlarda əziyyət çəkən adamları heç yazmıram.

Bəzi stansiyalarda sürət qatarından perrona yox, əks tərəfə çıxış qoyublar. Nəticədə adamlar ağır çantalarla, əşyalarla dəmir-beton, sovetdənqalma pilləkənlərdə dırmaşmağa, yol ölçməyə, zülüm çəkməyə məcbur olur. Bu idiotizmləri hansı müdirlər, hansı mühəndislər fikirləşib tapır, maraqlıdır?

Mühəndis demişkən... Yadıma gəlir, bir uşaq var idi, neçə il öncə onu “xüsusi istedad” kimi üfürmüşdülər, guya yağış suyunu enerjiyə çevirən qurğu düzəltmişdi. Hani o qız, çağırın gəlsin, nə qədər yağış enerjimiz arada boş getdi...

Əlbəttə, yəqin qızı NASA-ya işə götürüblər. Bizdə adətən belə olur, istedadlarımızın hamısı NASA-ya gedib çıxır. Aşağı yeri yoxdur. Daha doğrusu, Sabunçu keçidindən aşağı yerimiz yoxdur...

Adama dəyərlər nə qoyub, nə axtarırsan, sənəin əsas elm mərkəzinin müdiri 30 il Ramiz Mehdiyev olubdur. Gündə heçqanda nəşə iş tapırıq, lakin tuta bilmirik. Yəqin ələ keçməzlik üzrə akademik olmuşdur. Fizikada belə bölmə var axı, hansısa elektron zərrəciyi ehtimal edirlər, lakin axtarıb tapa bilmirlər. Hətta birinə bu səbəbdən “İlahi zərrəcik” adı vermişdilər. Ramiz müəllim də bizim ilahi, gözəgörünməz, ələ keçməz elektronumuzdur.

Bunu belə arxayın yazdığımıza baxmayın, bir neçə il qabaq heç belə şeyləri yazmağa cürət də eləməzdik, adamı cəzəyə vurardı. AMEA ərazisindəki qara dəliyə düşüb yoxa çıxardıq. Ramiz müəllim istəsə bizi qurbağaya çevirib Sabunçu dərəyə buraxardı.

Tragikomik işlərə hər yerdə rast gəlirik. Bir xəbər gördüm, mobil rabitə şirkəti kitabları təbliğ etmək üçün tədbir düzəldəcəkmiş. Çıxış edənlərdən biri isə tanınmış aktyorumuzdur. Başqa nə cür ola bilər? Bizdə bütün məsələləri aktyorlar və müğənnilər müzakirə edir. İndi görürsünüz, bu tunel-körpü işlərini də muğam artistləri və pantomim teatrının rejissorları ilə müzakirə edəcəklər. Sözüm buna deyil. Sadəcə, sayın aktyorumuzun adını görəndə gülmək məni tutdu, çünki bir dəfə onun intervüsünə rast gəlmişdim, jurnalist hansı kitabları oxuduğunu soruşanda demişdi kitab oxumağa vaxtı yoxdur.

Kitab oxumayan aktyor elə bizdə olur, bununla da işim yox. Sadəcə, heç olmazsa kitab oxumağın vacibliyini bu adamlarla təbliğ eləməyin.

Ermənistan parlamenti Ermənistan-Azərbaycan Sərhədlərinin Delimitasiyası və Demarkasiyası üzrə Komissiyaların Reqlamenti haqqında qanun layihəsini təsdiqləyib. APA xəbər verir ki, qanun layihəsi Ermənistan parlamentinin dünən keçirilmiş iclasında təsdiqlənib. Qanun layihəsinin lehinə 67 deputat səs verib. Səsvermədə yalnız hakim “Vətəndaş müqaviləsi” partiyasından olan deputatlar iştirak edib. Muxalifətdən olan deputatlar isə əvvəldən qanun layihəsinin müzakirəsini boykot edəcəyini açıqlayıb.

Ermənistan parlamenti vitse-spikeri Ruben Rubinyan Azərbaycanın Ermənistanla dövlət sərhədinin demarkasiyasına dair reqlamenti ratifikasiya etməyəcəyi ehtimalından bəhs edib.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə o, parlamentin iclasında danışmış. “Deyirsiniz ki, Azərbaycan ratifikasiya etməsə nə olacaq?” Məncə, burada da bir problem yoxdur”, - deyərək söyləyib.

Nəzərə çatdıraq ki, Azərbaycanda parlament seçkiləri ortaya düşdü və bu məsələ yeni parlament formalaşdırıldıqdan sonraya saxlandı.

Azərbaycan bu istiqamətdə hansı addımlar atır? Sənəd hazırda hansı mərhələdədir?

Milli Məclisin komitə sədri Fazil Mustafa “Yeni Məsvat”-a açıqlamasında Delimitasiyası və Demarkasiyası üzrə Komissiyaların Reqlamenti haqqında qanun layihəsinin hansı mərhələdə olduğunu söyləməkdə çətinlik çəkdiyini bildirdi: “Bununla bağlı bilimiz yoxdur. Amma əgər bu sənəd Azərbaycanın maraqlarına zidd deyilsə, nədən Milli Məclisdə ratifikasiya olunmasın? Biz əslində sülh müqaviləsinə doğru irəliləyən bütün yolları maneələri aşmağa hazırıq. Ona görə də sənəd layihəsi özü də Azərbaycanın təşəbbüsü ilə gerçəkləşib. Bu baxımdan da həmin sənədin parlamentdə təsdiqlənməsi məsələsində heç bir əndişə olmamalıdır. Azərbaycan özünə aid olan məsələləri həyata keçirməyə maraqlıdır və yəqin ki, bunu da edəcək. Əgər orada doğrudan da razılaşdırılmış hansısa məqamlar varsa, Azərbaycan Ermənistandan fərqli olaraq dövlət kimi öhdəliklərinə daha ciddi yanaşan və buna önəm verən bir ölkədir. Heç vaxt da razılaşdığı mətnəndən kənara çıxmağı qəbul etməz. Bu baxımdan da məsələlərlə tanış olduqdan, Azərbaycanın maraqlarına uyğun olan bütün məqamlar yer aldıqdan sonra bu sənədin imzalanması,

Bakı demarkasiyaya dair reqlamenti nə zaman ratifikasiya edəcək - açıqlama

Ermənistan parlamenti sənədi təsdiq etdi; deputat: “Həmin sənədin parlamentdə təsdiqlənməsi məsələsində heç bir əndişə olmamalıdır”

yaxud da hansısa bir prosesdə qəbul olunması mümkün ola bilər”.

Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov isə bildirdi ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanla sülh müqaviləsinin həttə oktyabr ayında imzalanmasının mümkünlüyündən bəhs edir, ABŞ-in prezidenti Co Bayden də təxminən eyni mövqedən çıxış edir: “Belə çıxır ki, hər ikisi natamam sülh müqaviləsinin imzalanmasında maraqlıdır, 80 faizlik sülhün regiona gəlməsini istəyirlər. 20 faiz həllini gözləyən məsələləri isə arxa plana atırlar, yəqin ki, onun üçün də növbəti 30 il düşünüblər. Həsab edirlər ki, növbəti 30 il ərzində də bu məsələlərin həlli ilə məşğul olunsun. Bu prosesi də həyata keçirmək üçün ATƏT-in Minsk Qrupunu saxlayırlar, onu buraxmaq istəmirlər. Ermənistanın bu mövqeyi qarşılığında Azərbaycanın dəyişməz mövqeyi var. Cənab Prezident İlham Əliyev dəfələrlə bəyan edib ki, biz tam sülh lazımdır, sülh müqaviləsinin hər bir bəndi bizim üçün eyni dəyərə malikdir və bizə natamam sülh lazım deyil, Ermənistan Azərbaycana qarşı ərazi iddialarından konstitusiyasında da imtina etsin. Amma eyni zamanda müəyyən məsələlərdə sülh prosesində irəliləyişlər var idi. Xü-

susilə də sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası ilə bağlı məsələlərdə. Təxminən 13 kilometrə çox ərazinin delimitasiya və demarkasiyası həyata keçirildi. Bu proses davamlı xarakter alırdı, təxminən 500 kilometr ərazinin də delimitasiya və demarkasiyası reallaşdırılmalıdır. Ancaq Ermənistanın son davranışları onu göstərir ki, İrəvan bu məsələdə də siyasi cığallıqla məşğuldur. Məhz Ermənistan parlamentinin vitse-spikeri Ruben Rubinyan Azərbaycan parlamentinin Ermənistan-Azərbaycan Sərhədlərinin Delimitasiyası və Demarkasiyası üzrə Komissiyaların Reqlamenti haqqında qanun layihəsini ratifikasiya etməyəcəyindən bəhs edir. Bu, suyu bulandırmaq siyasətidir. Bir yandan sülhdən danışır, bir yandan da o məsələləri qoyur və elə addımlar atır ki, sülh prosesinin reallaşması yolunda əngəllər yaransın. Doğrudan da delimitasiya və demarkasiya prosesində böhran yaşanacağı halda təbii ki, bu, sülh prosesinə də təsirli qalmaqdadır. Bu mənim şəxsi mövqeyimdir ki, ümumiyyətlə, 2024-cü il ərzində sülh müqaviləsinin imzalanması ehtimalı çox aşağıdır. Biz yalnız 2025-ci ildə sülh müqaviləsinin imzalanması istiqamətində irəliləyiş gözləyə bilərik. Burada da Azərbaycanın mövqeyi dəyişməzdir”.

Deputat vurğuladı ki, Ermənistan ağılı başına yığib Azərbaycanın irəli sürdüyü mövqe ilə üst-üstə düşə biləcək addımlar atmalıdır. Əks halda, vəziyyət gərginləşəcək və bundan uduzan Ermənistan olacaq: “Çünki Azərbaycan ərazi bütövlüyünü, suverenliyini təmin edib. O ki qaldı Zəngəzur dəhlizinə, Zəngəzur dəhlizinə alternativimiz də var. Yeni yənə uduzan Ermənistan olacaq. Azərbaycan Ermənistan üzərində son dörd ildə iki qələbəyə nail olub. İndi də Zəngəzur dəhlizi də bizim üçün problem deyil, alternativimiz var. Ermənistan əgər Azərbaycanın şərtlərindən imtina edəcəyi halda blokada vəziyyətində qalacaq. Nikol Paşinyan özü bəyan edib ki, erməni əhali ölkədən çıxıb gedir, bunun səbəbi növbəti müharibənin olacağından ehtiyatlanmalarıdır. Ermənilər düz də ehtiyatlanırlar. Əgər Ermənistan dövləti bu gün hücum silahları ilə silahlanırsa, bu silahları sərgidə nümayiş etdirmək üçün deyil, bir gün onların tətbiqi olacaq. Tətbiqi isə Azərbaycanla yeni müharibə deməkdir və bu müharibə Ermənistan üçün ölümcül fəlakətli nəticələrə labüd edəcək. Bunu hesablayan erməni əhali ölkəni tərk etməkdədir. Ermənistanın siyasi rəhbərliyi bundan nəticə çıxarmalıdır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
 “Yeni Məsvat”

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh müqaviləsinə çağırışlar artdıqca, İrəvan öz ənənəvi siyasətinə sadıq qalaraq, pozucu davranışlar, utopik bəyanatlar verir. Ermənistan sülh müqaviləsinə nail olmaq üçün görək işləri görmək - konstitusiyasını dəyişmək və absurd iddialarından əl çəkmək əvəzinə, müxtəlif ikibaşlı, bəhanə görünən açıqlamalar tirajlayır.

Maraqlısı budur ki, indi də Ermənistan sülh müqaviləsinin baş tutmasına görə daşnakları önə verir. "Armen Rüstəmyan və onun partiyası (Daşnaksütyun - red.) sülh prosesini tamamilə pozmaq istəyir, hətta bunu heç gizlətmirlər". Bunu oktyabrın 22-də jurnalistlərlə söhbətində Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan deyib. "Mən nə Azərbaycanın, nə Rusiyanın, nə Türkiyənin, nə də başqa bir ölkənin məntiqinə görə davranmıram. Qarşı tərəfin istəyib-istəməməsindən asılı olmayaraq, biz çıxış yollarını tapmağa və irəliləməyə çalışacağıq", - deyər erməni spiker qərribə cümlələr işlədib.

İrəvandan ikibaşlı sülh açıqlamaları - daşnak bəhanəsi, yoxsa...

Ermənistan hakimiyyəti sülh bəyanatlarının kölgəsində gizlənilib, əslində revansizmi tətikləyən Paşinyan hakimiyyətidir; deputat əmindir ki, rəsmi İrəvan daşnaklardan çox da fərqlənmir - Bakıdan ilginclik reaksiyalar

nin erməni kilsəsindən və diasporundan aldığı təlimat əsasında sülhə qarşı çıxırlar. Amma Nikol Paşinyan hakimiyyətinin də sülh bəyanatlarının arxasında gizlənilib, revansizmə meydan verməsi, Bakırat Qalstanyanın başpozuq dəstəsi ilə hətta parlament müzakirələrinin aparılmasına şərait yaratması, ölkənin yeni-

halda hansısa irəliləyişin əldə olunacağı barədə öncədən proqnoz vermək çox çətindir. Xüsusilə də Ermənistanın destruktiv mövqeyi və yarımçıq sülhü imzalamaq cəhdləri nəticədə barədə nikbinliyə əsas vermir.

Ölkə konstitusiyasında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını saxlayan hakimiyyətin

ma bu yöndə həlledici addım atmamalarını tapşırırlar: "Baxın, Ermənistan rəhbərliyindəkilər özləri də etiraf edirlər ki, kənar güclər məsələyə qarışanda sülh danışıqları heç də irəliləmir. Yaxşı, onda onlara nə mane olur ki, Azərbaycanın təklifinə "hə" deyərək Minsk Qrupunun buraxılması məsələsini onlar da qaldırsın

Türkiyəli professorlar Qarabağ Universitetində işləyəcək

Türkiyənin aparıcı ali təhsil müəssisələrindən biri olan Ankara Hacı Bayram Vəli Universitetinin professorları Evren Güçer və Metexan Tolon 2024/2025-ci tədris ilində Qarabağ Universitetində fəaliyyət göstərəcəklər.

Modern.az xəbər verir ki, Qarabağ Universitetinin rektoru Şahin Bayramov hər iki professorla görüşərək onları təbrik edib.

Rektor professorlarla tədris, tədqiqat və idarəetmə sahəsində fəal iştirakları ilə bağlı fikir mübadiləsi apararaq, ali təhsil müəssisəsinin strateji hədəflərini diqqətə çatdırıb.

fikirincə, Ermənistan cəmiyyətindəki ideoloji boşluq, dövlətçiliyin olmaması müxtəlif xarici güc faktorlarının cəmiyyət içərisində ideoloji iş aparmasına gətirib çıxarır: "Belə olan halda Rusiya və Qərb təbliğat mediası Ermənistan daxilində çox fəal şəkildə öz təsir nəqlərindən istifadə etməyə səy göstərir. Qərb özünün ideoloji maraqlarını Ermənistanda həyata keçirməyə cəhd edir. Eyni zamanda hələ də Rusiyanın güclü təsiri altında olan Ermənistanda vətəndaş cəmiyyətləri və media mövcuddur. Bütün bunlar isə erməni cəmiyyətinin ağılsız, təxəyyüllərə sürüklənməsinə səbəb olur. Ermənistan cəmiyyətində keçirilən rəy sorğuları da göstərir ki, xalqın bütövlükdə Ermənistandakı dövlət idarəetməsinə və ayrı-ayrı siyasi institutlara inam sıfırın altındadır".

Politoloq Məhəmməd Əsədullazadənin də deyilən fikirlərə əlavəsi var: "Ermənistan tərəfindən verilən açıqlamalara fikir versək, həm parlament sədri, həm də baş nazir müsbət açıqlama verir. Bir neçə saatdan sonra isə tamam ziddiyyətli bir mövqe ortaya qoyulur. Reallıqda Ermənistan tərəfi silahlanır, hərbi təlimlər keçirir, hücum silahları alır. Həm də sülhü pozmaq istəyən tərəfin Daşnaksütyun Partiyası olduğu vurğulanır. Hakimiyyətdə olan daşnaklar deyil, Nikol Paşinyan və onun partiyasıdır. Daşnaklar daim sülhün əleyhinə olub. Belə çıxır ki, Ermənistan hökuməti daşnaklardan çəkinir?!"

Politoloq əmindir ki, bu, manevrdir və sülhdən yayınmaq cəhdidir: "Nikol Paşinyan ortaya siyasi iradə

qoymalıdır. Azərbaycan siyasi iradəsini ortaya qoyub. Ermənistandan gələn ikibaşlı bəyanatlar isə sülhü gecikdirir. İlk növbədə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı razılaşmaya gəlməlidirlər. Həm də qanunvericilik aktlarından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını çıxarmalıdırlar. Bunu da etmədilər". **M.Əsədullazadənin sözlərinə görə, əslində Paşinyan müxalifətdən qorxmur, çünki müxalifət zəifləyib:** "ABŞ prezidenti Baydenin məktubu əslində Ermənistana aiddir. Çünki sülhün tez əldə edilməsi üçün sülhə mane olan məsələlər Ermənistan tərəfindədir. Onlara əməl edilsin. Yoxsa ütlü açıqlamalara da ehtiyac yoxdur. Konkret olaraq Ermənistanla Azərbaycan arasında ikitərəfli danışıqlar müstəvidə müəyyən irəliləyişlər var. Bunu rəsmi Bakı həyata keçirir. Cənab prezident İlham Əliyev burada tam obyektiv və bəynəlxalq hüquqa söykənən siyasətə ortaya qoyub. Amma Nikol Paşinyan hər gün açıqlamalar verməklə məşğuludur. Əsas real işlər görmək lazımdır. Bunu da Ermənistan görməyə çətinlik çəkir. Bütün təlimatları Paris və Ağ Evdən alır. Düşünürəm ki, əldə edilən razılaşmaların davamı olaraq qarşı tərəf yerdə qalan bəndləri yerinə yetirsə, ilin axırına kimi sülh müqaviləsi bağlana bilər".

Sülhün imzalanması ilə bağlı fikirlər haçalansa da, ən uyğununu gözləməkdir. Yeri gəlmişkən, A.Simonyan 2023-cü ildə də ilin sonundakı sülhün imzalanma biləcəyini əminliklə söyləyirdi...

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Oktyabrın 23-də Ermənistan parlamenti Ermənistan Respublikası ilə Azərbaycan Respublikası arasında Dövlət Sərhədinin Demarkasiyası üzrə Dövlət Komissiyası arasında "Dövlət sərhədinin demarkasiyası və sərhəd təhlükəsizliyi üzrə Komissiyanın birgə fəaliyyəti haqqında" rəqlamenti ratifikasiya edib. Bildirilir ki, səsvermədə yalnız hakim "Mülki Müqavilə" partiyasından olan deputatlar iştirak edib. Parlament müxalifəti isə səsverməyə qatılmayıb.

Əvvəlcədən də bildirilmişdi ki, Ermənistanın "Hayastan" parlament fraksiyası Milli Assambleyanın Ermənistanla Azərbaycan arasında sərhədin demarkasiyası prosesinin müzakirə ediləcəyi iclasda iştirak etməyəcək. Bəyanatında deyilirdi ki, "Fraksiya prosesi konstitusiyaya zidd və milli-dövlət maraqlarına zidd hesab edir, Ermənistanın ərazi bütövlüyünə, təhlükəsizliyinə və suverenliyinə xələl gətirən ciddi təhdidlər ehtiva edir, həm bəynəlxalq hüquqa, həm də milli qanunvericiliyə ziddir".

Əslində daşnakların, gün-gündən baş qaldıran yeni revansistlərin mövqeyi bellidir, onlar belli dairələrdən, həmçin

dən silahlandırılması istqamətində Qərb çevrələri ilə əməkdaşlığı davam etdirməsi, həmçinin Azərbaycanın əsas şərtlərini icra etmək əvəzinə, söz oyunlarından əl çəkməməsi faktiki olaraq rəsmi İrəvanın pozuculuq niyyətlərindən xəbər verir. Bir neçə gün əvvəl Azərbaycanla sülhün imzalanması üçün heç bir maneənin olmadığını iddia edən Alen Simonyan daha sonra iftira dolu mövqelər sərgilməyə başladı. Beləliklə, Paşinyan komandası sülhə doğru bir addım irəli, üç addım geri atır.

Yeri gəlmişkən, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin növbəti görüşünün Kazanda, BRICS toplantısı çərçivəsində keçirilə biləcəyinə dair gözləntilər var. Artıq Azərbaycan Prezidenti Kazanda səfərdədir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan isə bu gün, 24 oktyabrda Kazana yola düşəcək. Musava.com bu barədə erməni mediasına istinadən bildirir. Məlumatla görə, Ermənistanın baş naziri BRICS+ formatında sammitin ikinci hissəsində iştirak edəcək. ABŞ prezidenti Baydenin sülhə çağırışla Bakı və İrəvana məktub yollamasından sonra görüşün baş tutub-tutmayacağı, yaxud keçiriləcəyi

imza atdığı yarımçıq sülhlə əbədi sülhə nail olmaq mümkünsüzdür, bunu ekspertlərimiz də əminliklə bildirir. Beləliklə, rəsmi İrəvanın indi də məsuliyyəti daşnakların üzərinə atmaq cəhdi Ermənistanın bir dövlət olaraq aciz durumda olmasından xəbər verir, yoxsa bu, sadəcə, bəhanədir? Ekspertlər bu gelişmələri, İrəvandan verilən ikibaşlı bəyanatları necə dəyərləndirir?

Deputat Sahib Aliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Alen Simonyanın Rustamyan haqda dedikləri həqiqətdir, amma yarımçıq həqiqətdir: "Çünki təkə Ermənistan-dakı daşnaklar yox, ABŞ və Fransadakı daha çox daşnakların yer aldığı hay diasporları da qəti şəkildə bu regionda sülh istəmirlər. Çünki o halda yerləşdikləri ölkələrdə geosiyasi alət olaraq heç bir dəyərləri qalmır. Ancaq məsələ burasındadır ki, nə qədər sülh göyərçini kimi görünməyə çalışsalar da, simonyanlar rustamyanlardan çox da fərqlənmirlər". **S.Aliyevin sözlərinə görə, sadəcə, daşnaklara qəti şəkildə sülhə qarşı çıxmalarını tapşırırlar onlara da "sülh göyərçini" kimi özlərini təqdim etmələrini, am-**

və beləliklə, kənar güclərin yersiz müdaxilələrinin qarşısı alınsın? Deyirlər ki, guya konstitusiyaya dəyişiklikləri üçün xeyli vaxt tələb olunur. Bu ki hər hansı hazırlıq tələb etmir. Günü sabah bizimlə birgə Minsk Qrupunun buraxılması tələbini irəli sürə bilər, bununla da Azərbaycana qarşı torpaq iddiaları olmadığını sözdə deyil, əməldə də göstərirlər. Ancaq göründüyü kimi, bunu etmirlər, çünki bir daha vurğulayıram, bu baxımdan daşnaklardan çox da fərqlənmirlər".

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sektor müdiri, siyasi ekspert Tural İsmayilov təsdiqlədi ki, bu gün doğrudan da Ermənistanın siyasi institutları ilə erməni cəmiyyəti arasında böyük qopma mövcuddur: "Sözügedən məsələ ilə bağlı təkə Ermənistan hakimiyyətində deyil, eyni zamanda ölkənin ictimai-siyasi həyatında təmsil olunan bütün hərəkatlar və partiyalarla erməni cəmiyyəti arasında ciddi çöküş yaşanır. Faktiki olaraq bu, Ermənistan cəmiyyətinin dövlətə olan inam və etimadını yoxa çıxardır. Bütün bunların hamısı erməni cəmiyyətində ümidsizliyə və aqressiv ambisiyalara səbəb olur". **T.İsmayilovun**

Azərbaycanda sahibkarlığın inkişafı son 30 ildən çox müddətdə daim müzakirə olunan məsələlərdən biri olaraq qalmaqdadır. Ötən müddət ərzində bu sahədə dövlət dəstəyi kimi çoxsaylı mexanizmlər tətbiq olunsada, ölkədə xüsusilə mikro, kiçik və orta sahibkarlığın yüksək inkişafından danışmaq mümkün deyil.

Sahibkarlıqla bağlı əsas problemlərdən biri azad məhkəmələrin, mülkiyyət hüququna təminatın olmamasıdır, digər problem kimi maliyyə əlçatanlığı önə çıxır. Xüsusilə regionlarda fəaliyyət göstərən mikrosahibkarlar üçün maliyyə mənbələrinə, o cümlədən bank kreditlərinə çıxış imkanı son dərəcə məhduddur.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən, 1 oktyabr tarixinə Azərbaycanda 173 957 mikrosahibkarlıq subyekti fəaliyyət göstərib. Bu, ölkə üzrə kommersiya təşkilatlarının ümumi sayının 91,1 faizi deməkdir. Müqayisə üçün qeyd edək ki, 2024-cü ilin 1 yanvarına mikrosahibkarlıq subyektlərinin sayı 166 890, onların kommersiya təşkilatlarının ümumi sayındakı payı isə 92,2 faiz təşkil edib.

Mikrosahibkarlıq subyektlərinin 11 672-si kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq sahəsində, 10 478-i emal sənayesində, 16 241-i tikinti, 60 414-ü ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri, 13479-u peşə, elmi və texniki fəaliyyət, 10 734-ü ünzibati və yardımçı xidmətlərin göstərilməsi sahələrində fəaliyyət göstərir.

Regional bölgüyə gəldikdə, aydın olur ki, ölkə üzrə mikrosahibkarlıq subyektlərinin 68,4 faizi Bakıda, 6,8 faizi Abşeron-Xızı, 3,8 faizi Lənkəran-Astara, 2,8 faizi Mil-Muğan, qalanları isə digər iqtisadi rayonlarda fəaliyyət göstərir.

Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanovun oktyabrın 23-də Bakıda keçirilən "Dayanıqlı Mikromaliyyə üçün İnnovativ Həllər" mövzusunda Azərbaycan Mikromaliyyə Konfransında verdiyi məlumata görə, bu il oktyabrın 1-nə Azərbaycanda mikrokredit portfelini 630 milyon manat təşkil edib. Onun sözlərinə görə, bu ölkə üzrə kredit qoyuluşunun cəmi 2,4 faizi deməkdir.

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) İdarə Heyətinin sədri Orxan Məmmədovun dediyinə görə, Azərbaycanda son 1 il 8 ayda mikro sahibkarlara verilən kreditlər 33 faiz artdığı halda, orta sahibkarlara verilən kreditlər 27 faiz, kiçik sahibkarlığa verilən kreditlər isə 12 faiz azalıb: "Bu statistika onu göstərir ki, bank və Bank Olmayan Kredit Təşkilatları KOB-ların maliyyələşməsinə və regionların kreditləşməsinə dair müəyyən addımlar atmalıdır. Regionlar-

Mikro və kiçik sahibkarların "makro" kredit problemi

Böyük çətinliklərdən biri də regionlarda sahibkarların kreditlərə çıxışının məhdu olumasıdır; hökumət hansı addımları planlaşdırır?

da fəaliyyətin genişləndirilməsi üçün yeni filialların yaradılmasına ehtiyac var. Son 2 il yarımda ölkəmizin kredit portfelini 10 milyard manat artıb. Bu artımlar həm biznes, həm istehlak, həm də ipoteka kreditlərinə aid olsa da, bunlar arasında artım sürəti biznes kreditlərində digər ikisindən daha az olub. Belə ki, sözügedən dövr ərzində ipoteka kreditləri 66 faiz, istehlak kreditləri 77 faiz artdığı halda, biznes kreditləri 44 faiz artıb. Kredit portfelinin 77 faizi Bakının payına düşür. Biz KOBİA olaraq, yeni alətlərin tətbiqi məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Sahibkarlığın İnkişafı Fondu ilə birgə kiçik məbləğli güzəştli kreditə ehtiyacı olan sahibkarlara münasibətdə yeni mexanizmin tətbiqinə başlamışıq. Bu mexanizm çərçivəsində sahibkarlara 5,7 milyon manatlıq 914 bildiriş verilib. Bunlardan 3 milyon manatlıq 514 bildiriş məhz bu ilin 9 ayında təqdim olunub. Bu mexanizm həm regionlarda maliyyə əlçatanlığını asanlaşdıracaq, həm də banklar üçün risk amilinin azaldılmasına ciddi dəstək verəcək. Bundan əlavə, KOBİA təhsil, elm, tədqiqat və dəstək layihələri üçün qrant da ayırır. İndiyə qədər 100-ə

yaxın belə layihəyə 1,4 milyon manat qrant verilib. Eyni zamanda sahibkarlıq fəaliyyətində innovasiyaların təşviqi məqsədilə startap sertifikatları təqdim olunub".

O.Məmmədovun dediyinə görə, Azərbaycanda mikromaliyyəlaşmə xidmətləri xərc aparan proses olduğu üçün adətən mikromaliyyə təşkilatları yüksək faizlər tətbiq edir: "Halbuki sahibkarlıq subyektləri ehtiyaclarını təmin etmək üçün daha münasib şərtlərlə və aşağı faizli kreditlərə ehtiyac duyurlar. Buna görə də dövlətin bu sahədə maliyyə institutları ilə əməkdaşlığı daha da genişləndirilməli və maliyyə ehtiyaclarına çıxış sahibkarlar üçün daha əlçatan olmalıdır. Bəzi hallarda KOB-lar maliyyə xidmətləri təminatçıların tələblərinə cavab vermirdi, hətta cavab verirdikdə belə, maliyyə institutları kiçik kreditlərin verilməsindən çəkinirdilər".

Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) baş direktoru Toğrul Əliyevin açıqladığı statistikadan aydın olur ki, ötən ilin sonuna Azərbaycanda mikro sahibkarlara verilən kreditlərin təxminən 60 faizə yaxını təminatlı və ya qismən təminatlı olub: "Ötən ilin so-

fundları hesabına maliyyələşdirilib: "Ümumi biznes kreditləri portfelinin 4,4 milyard manatı və ya 31,4 faizi kiçik və mikro sahibkarlara verilib. Birlik tendensiyaya baxsaq, mikro sahibkarlığa verilən kreditlərin həcmi 400 milyon manat artıb. Kiçik sahibkarlığa verilən kreditlərin həcmində isə 200 milyon manatlıq azalma müşahidə edilir. Azərbaycanda faktoring, forfeyting kimi alternativ maliyyə alətlərinin tətbiqinin genişləndirilməsinə ehtiyac var. Bu, xüsusilə kiçik və orta müəssisələr üçün maliyyə resurslarına çıxışı asanlaşdırır. Hər iki alət, müasir ticarət mühitində maliyyə resurslarının optimallaşdırılmasına kömək edə bilər".

Qeyd edək ki, bu ilin fevral ayında Azərbaycan Nazirlər Kabineti "Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə əlavə dəstək göstərilməsi nəzərdə tutulan iqtisadiyyatın prioritet sahələrinin siyahısı"nı təsdiqləyib. "Yeni Müsavat" quruma istinadən xəbər verir ki, qərarla Sənaye, Kənd təsərrüfatı, İnformasiya və rabitə, Turizm, Tikinti, Nəqliyyat və Ticarət sahələri mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə əlavə dəstək göstərilməsi nəzərdə tutulan iqtisadiyyatın prioritet sahələri kimi təsdiqlənib. Qərarla İqtisadiyyat Nazirliyinə qeyd olunan sahələrin inkişafının stimullaşdırılması istiqamətində əlavə yeni dəstək mexanizmlərinin yaradılması ilə bağlı təkliflərinin altı ay müddətində Nazirlər Kabinetinə təqdim etmək tapşırılıb. Nazirliyin hansı təkliflər hazırladığı hələlik məlum deyil.

Məlum olan budur ki, hökumət 2025-ci ildən bir sıra xidmət sahələrində çalışan mikrosahibkarların gəlirlərinə vergi güzəştini tətbiq etməyə, sahibkarlıq fəaliyyətinin təşviqi edilməsi, sahibkarlıq subyektlərinin vergi yükünün azaldılması, o cümlədən dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində vergi təşviqlərinin verilməsinə hazırlaşır. Bu haqda məlumat gələn ilin dövlət büdcəsinin layihəsinə Maliyyə Nazirliyi tərəfindən verilən

izah sənədində yer alıb.

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin yanvarına qədər mikrosahibkarlıq subyektlərinin gəlir vergisində güzəşt tətbiq olunurdu. Onlar gəlirlərinin 5 faizi həcmində vergi ödəyirdilər. Lakin ötən il Vergi Məcəlləsinə edilən dəyişikliklə bu güzəştin əhatə dairəsi kəskin şəkildə məhduqlaşdırıldı. Hazırda qüvvədə olan Vergi Məcəlləsinin 106.1.20-ci maddəsinə əsasən, belə güzəşt yalnız müvafiq il üzrə orta aylıq maddəli işçi sayı 3 nəfərdən az olmayan və məcburi dövlət sosial sığorta haqları üzrə borcu olmayan mikro sahibkarlıq subyektlərinə münasibətdə tətbiq olunur. Əksər ekspertlər ölkədə fəaliyyət göstərən mikrosahibkarların çox cüzi hissəsinin 3 işçi saxlamaq imkanı olduğunu bildirirlər. Bu baxımdan, mikrosahibkarların vergi güzəştinin yenidən bərpa olunması gözləntiləri böyükdür.

Büdcə sənədində verilən izahatlardan aydın olur ki, hökumət bütün sahələrdə çalışan mikrosahibkarların deyil, yalnız bəzi xidmət sahələrində fəaliyyət göstərən mikrosahibkarların gəlirlərinə vergi güzəştini tətbiq etməyi planlaşdırır.

Daha bir böyük problem regionlarda sahibkarların kreditlərə çıxışının Bakı və ətrafı ilə müqayisədə kəskin şəkildə məhdu olumasıdır. Rəsmi statistikadan aydın olur ki, biznes kreditlərinin cəmi 20 faizə qədər regionlarda fəaliyyət göstərən biznes subyektlərinə verilir. Bu, regionlarda ümumi iqtisadi inkişafı ləngidən çox mühüm problemdir. Xüsusilə kiçik və orta sahibkarlığın zəif inkişafı regionlarda məşğulluq probleminin əsas səbəbidir. Hansı ki, iş yerlərinin məhduqluğu üzündən regionlardan insanlar kütləvi şəkildə Bakı və ətrafına miqrasiya edir. Bu isə paytaxtda çox ciddi sosial, nəqliyyat və digər problemlərə səbəb olur. Buna görə də İqtisadiyyat Nazirliyinin hazırladığı təkliflər arasında biznes kreditləşməsinə regionların payının artırılmasına dair müddəaların olmasına ehtiyac var.

“İsrailin İrana cavab zərbələri Yaxın Şərqdə gərginliyin artmasına gətirib çıxarmamalıdır”. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu ABŞ-ın dövlət katibi Entoni Blinken deyib. “İsrailin eskalasiyanın daha da artmasına səbəb olmayacaq şəkildə cavab verməsi çox vacibdir”, - o qeyd edib.

Dövlət katibi dolayısı ilə İsrailin İrana hücum etməsinə razılığını bildirib. Bu da cavab zərbəsinin olacağı ehtimalını tamamilə qətiləşdirir. Blinken İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu ilə görüşüb və bu açıqlamadan əminliklə söyləmək mümkündür ki, İrana yaxın zamanda zərbə endiriləcək. “İran və “Hizbullah”ın mənə sui-qəsd cəhdini gözdən keçirmək olmaz”. Netanyahu Blinkenlə Qüdsdə keçirilən görüşündə belə deyib. İki saat yarım davam edən görüşdə Netanyahu bildirib ki, bu, diqqətdən kənarda qalmayan dramatik əhəmiyyətə malik bir məsələdir. Tərəflər oktyabrın 1-də İranın yəhudi dövlətinə kütləvi raket hücumuna İsrailin gözlənilən cavab zərbəsinə müzakirə ediblər.

İsrailin həmçinin “Hizbullah”ın Netanyahu-nun Qeyseriyədəki evinin yataq otağının pəncərəsini zədələyən dron hücumuna cavab ver-

Qalant və Blinken Livan və Qəzza zolağındakı vəziyyəti də müzakirə ediblər. Qalant İsrail ordusunun müxtəlif istiqamətlərdə əməliyyat uğurlarından danışaraq Qəzzada saxlanılan girovların qaytarılmasının və “Hizbullah” qüvvələrinin Livanın cənubundan çıxarılmasının vacibliyini vurğulayıb. “Qonşu ölkələr Tehrani əmin edib ki, onlar öz ərazilərindən İsrailin İrana hücum etmək üçün istifadə etməsinə icazə verməyəcəklər”. Bunu isə İranın xarici işlər naziri Abbas Əraqçi deyib. “Bütün qonşularımız bizi əmin ediblər ki, onlar bizə öz ərazilərindən, o cümlədən hava məkanından İran İslam Respublikasına qarşı istifadə etməyə icazə verməyəcəklər”, - deyə Əraqçi bildirib.

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova Blinkenin bəyanatını açıq çağırış hesab edir: “Rəsmi şəkildə İsrailə deyildi ki, İranı vura bilərsən, sadəcə, böyük münəfişəyə

ABŞ İrana hücumu rəsmən icazə verdi: elə vurun ki... - saatlar qalıb

Blinken İsrailin cavab zərbəsinə dəstəklədi və bunun yaxın zamanda olacağını açıqladı, lakin bu hücum eskalasiyaya səbəb olmamalıdır; Pezeşkian və Tehrandan reaksiya gəldi - rəy

yində çalışan yüksək rütbəli məmur, iranəsilli amerikalı Ariana Təbatəbai sənədləri yayıb. ABŞ Milli Geoməkan-Kəşfiyyat Agentliyi və Milli Təhlükəsizlik Agentliyinə İrana hücumla bağlı çox məxfi sənədlərin oktyabrın 15 və 16-da tərtib edildiyi görünür. Bu məxfi sənədlərə görə, İsrail İranda bir sıra strateji hərbi obyektlərə zərbələr endirməyə hazırlaşır. Onların arasında 46-dan çox baza var ki, onlardan 15-i ölkənin şərq

abazalarına havadan buraxılan 40-dan çox ballistik raketin (ASBM) gətirildiyini qeyd edir. Bundan əlavə, “F-15I” qırıcılarının yerləşdiyi Hatzerim Hava Bazasına 16 “Qızıl Üfüq” raketləri çatdırılıb. Bu məlumatlar İrana müasir silahlardan istifadə etməklə mümkün hücumu hazırlıqdan xəbər verir.

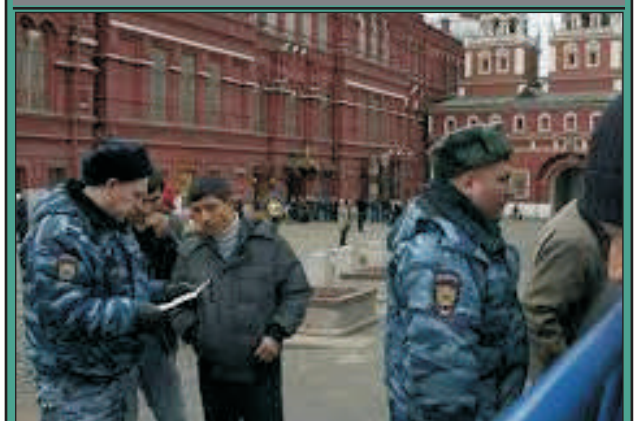
İsrail Hərbi Hava Qüvvələri bu yaxınlarda İrana zərbələri imitasiya edən böyük bir təlim keçirib. Təlimdə

“Xudafərin”, “Qız Qalası” və “Ordubad” SES-lərinə dair müzakirə aparıldı

Energetika naziri Pərviz Şahbazov İranın energetika naziri Abbas Aliabadi ilə görüşüb. “APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə P.Şahbazov özünün X sosial şəbəkə hesabında paylaşım edib.

“Çində İranın energetika naziri Abbas Aliabadi ilə enerji əməkdaşlığımızın gündəliyində birgə layihələrlə bağlı səmərəli görüşümüz oldu. “Xudafərin” SES, “Qız Qalası” SES, “Ordubad” SES və Azərbaycan, İran və Rusiyanın elektrik şəbəkələrinin əlaqələndirilməsi layihələrinin icrasından irəli gələn məsələləri, elektrik enerjisinin ixracı və regional elektrik enerjisi əlaqələrinin qurulması çərçivəsində əməkdaşlıq imkanlarını müzakirə etdik”, - deyə nazir bildirib.

Rusiyada miqrantların “qara günləri” başlayır

Rusiya Federasiyasının Dövlət Duması oktyabrın 22-də qeyri-qanuni miqrantlara qarşı son qanunları təsdiqləyib. Musavat.com Rusiya mediasına istinadla xəbər verir ki, qanunsuz qərarlara görə cərimələr yüz dəfələrlə artırılıb. Rus dili imtahanlarında vasitəçilik ləğv edilib. İnternetdə müvafiq reklamların məhkəmədənə bloklanması tətbiq olunub.

Müzakirələr zamanı belə qənaətə gəlinib ki, parlament asayışı bərpa etmək üçün hökumətə və aidiyyəti idarələrə həm stimuly, həm də alətlər verib. İndi icra hakimiyyətinin qanunları ciddi şəkildə tətbiq etməsi, öz təşəbbüslərini açıqlaması gözlənilir.

Dövlət Duması qeyri-qanuni miqrantlarla, onlara kömək edənlərlə və qeyri-qanuni sxemlərin təşkilatçıları ilə mübarizə üzrə qanunvericilik təşəbbüsləri paketinin ikinci hissəsini bir həftə əvvəl olduğu kimi yekdilliklə təsdiqləyib.

Bütün beş layihə çox yaxın vaxtlarda deputatlar tərəfindən təsdiqlənməlidir.

Dövlət Dumasının sədri Vyacheslav Volodin təklif edib ki, qanun layihələrinin ikinci oxunuşu asanlıqla gələn həftə təşkil oluna bilər.

■ Musavat.com

məsi gözlənilir. Blinken İsrailə dəstəyini bir daha ifadə edib, buna baxmayaraq, bölgədə gərginliyin azaldılması və uzunmüddətli sülh üçün çalışdıqlarını dilə gətirib. İsrailin İrana mümkün hücumunu dəyərləndirən prezident Məsud Pezeşkian bildirib ki, onlar eyni cavabı alacaqlar. “ABŞ İrana gözlənilən hücumdan sonra İsraili dəstəkləməlidir”. İsrailin müdafiə naziri Yoav Qalant ölkədə səfərdə olan ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenlə görüşü zamanı deyib. “Nazir Qalant İranın təcavüzü və onun Yaxın Şərqə səpələnmiş şəbəkəsi vasitəsilə həyata keçirdiyi terror fəaliyyətləri ilə bağlı müzakirə zamanı İsrailin İrana hücumundan sonra ABŞ-ın İsrailin yanında olmasının vacibliyini vurğuladı. Bu, regionun müdafiəsini gücləndirəcək və şərq qüvvələri zəiflədəcək”, - Müdafiə Nazirliyinin görüşdən sonra verdiyi açıqlamada deyilir.

gətirib çıxarmasın. Buna da kimse zəmanət verə bilməz. Amma hər halda, Blinkenin çıxışı onu göstərir ki, İsrail çox güclü zərbə endirməməlidir, öz simasını qorumaq üçün addım atmalıdır. Bu bəyanatdan sonra dəqiq söyləmək olar ki, İrana hücum ediləcək. Hücumun tarixini proqnozlaşdırmaq çətindir, amma Blinken “yaxın zamanda” deməklə çox uzaqda olmadığına işarə vurdu. Düşünürəm ki, Yerusəlimə təcili səfər və Netanyahu ilə görüş ABŞ-ın İrana necə zərbə vurmasını müzakirə etməyə hesablanmışdı. Biz pərdəarxası danışqların detallarını təbii ki, bilmirik, amma hücumun hərbi obyektlərə olacağını gözləyirəm. Belə bir zərbəyə İran yenidən cavab verməli olacaq. O zaman eskalasiya riski artacaq”.

Qeyd edək ki, İsrailin İrana hücum hazırlığı ilə bağlı Pentaqonun məxfi sənədləri sızılıb. ABŞ-ın Müdafiə Nazirli-

sərhədi boyunca yerləşir. Mümkün hədəflər siyahısına müxtəlif hərbi bazalar, qəragahlar və raket obyektləri daxildir. Tehrandan VIP eskadronu, dəniz qəragahı və quru qoşunlarının qəragahı təhlükə altında ola bilər. Xüsusi təyinatlı təyyarələrlə təchiz edilmiş “Xocir” raket poliqonu və kəşfiyyat eskadriyaları da mühüm hədəflər sırasındadır.

Bundan başqa, İsrail İranın cənubunda, Şirazdakı Hərbi Abaddakı raket obyektləri və anbarlarına, həmçinin hava bazalarındakı nəqliyyat və qırıcı eskadriyalara hücum edə bilər. Zahedandakı Əli Ərəbi bazası, Bəndər Abbas və Bəndər Ənzəlidəki hərbi dəniz bazaları, Qaemşəhrdəki Şahrud kosmodromu da potensial hədəflər siyahısındadır. Bundan əlavə, Qum və Arakdakı raket obyektləri hədəflərin sırasındadır. ABŞ kəşfiyyatı İsrailin “F-16” və “F-35” qırıcılarının yerləşdiyi Ramon və Ramat David avi-

uzaqmənzilli ballistik raketlər və gizli əməliyyatlar üçün pilotsuz təyyarələrdən istifadə məşqi edilib. Bu manevrlər İsrailin ciddiliyini və İranla mümkün münəfişəyə hazır olduğunu təsdiqləyir. Tehranın bu hazırlıqları yaxından izlədiyi və hücum olacağı təqdirdə cavab verməyə hazır olduğunu bildirilir. Regionda gərginlik artmaqda davam edir və beynəlxalq müşahidəçilər yaxın gələcəkdə münəfişənin genişlənməsi ehtimalının yüksək olduğunu bildirirlər. ABŞ kəşfiyyat cəmiyyətinin məxfi sənədləri “Beş Göz” alınsı çərçivəsində elektron sistemdə yerləşdirilib: sızmanın bu sistem vasitəsilə baş verdiyi güman edilir. “Beş Göz” ABŞ, Böyük Britaniya, Kanada, Yeni Zelandiya və Avstraliya arasında kəşfiyyat məlumatlarının elektron mübadiləsinə əhatə edən altyansdır.

■ Emil SALAMOĞLU, “Yeni Müsavat”

“Əgər dövlət xərclərini kökündən azaltmasa, ABŞ faktiki iflas olacaq”. Bunu ABŞ-ın ixtiracı milyarderi İlon Mask deyib.

X platformasındakı mesajında o, ölkənin iqtisadi vəziyyətinin böyük borc altına girən adama bənzədiyini vurğulayıb.

“Dövlət xərcləri kəskin azaldılmasa ABŞ-ı iflas gözləyir”, - deyə Mask vurğulayıb.

Amerikalı milyarderin sözlərinə görə, dövlət borcunun üzərinə gələn faizlər sürətlə bütün vergi gəlirlərini “yeyir” və ölkənin kritik ehtiyaclarını ödəmək üçün heç bir vəsait qoymur.

ABŞ-ın dövlət xərcləri əsasən nəyə sərf olunur? Mask Birləşmiş Ştatların demokratiya adı altında, yaxud müharibələr üçün dünyaya səpələdiyi milyardları nəzərdə tutur, yoxsa digər məsələlər var? Amerika Maskın təkliflərini nəzərə alsın, bu, global proseslərə necə təsir göstərər?

ABŞ-ın dünyaya səpələdiyi milyardlar - Maskın xəbərdarlığının səbəbi

Siyasi şərhçi hesab edir ki, bu, siyasi seçki kampaniyasının tərkib hissəsidir və...

Yeri gəlmişkən, ABŞ-da noyabrın 5-də baş tutacaq prezident seçkisi ilə bağlı təşviqat kampaniyası yekunlaşmaq üzrədir. Prezidentliyə namizədləri irəli sürülmüş Donald Tramp və Kamala Harris aktiv kampaniyalarını davam etdirirlər. Harris keçmiş Tramp tərəfdarlarını və GOP-dan (Böyük Köhnə Partiya - Respublikaçılar Partiyasının “ləqəbi”) narazı qalanları qazanmağa çalışır. Vitse-prezident Pensilvaniya və

ödəməyə hazırdır.

Maskdan pul mükafatı almaq üçün seçicilər Respublikaçıların seçki proqramının əsas bəndlərini əks etdirən “Söz azadlığı və silah daşıma hüququ haqqında” petisiyaya imza atmalıdırlar. Tramp kampaniyasının məqsədi bu sənəd altında potensial tərəfdarların 1 milyon imzasını toplamaqdır.

İlon Maskın qurulmasına yardım etdiyi siyasi fəaliyyət komitəsi də son həftələrdə

təndən bəri təxminən 33 milyon dollar xərcləyib. Komitə demokrat namizəd Kamala Harris “radikal” adlandıran və Trampı sərhədi qoruyacaq namizəd kimi təsvir edən məktublar göndərib. Komitə son günlər tərəddüd edən ştatları hədəf olaraq onlayn reklam xərclərini də artırıb. Mask daha əvvəl bildirib ki, onun əsas məqsədi sözügedən ştatlarda Trampa səs verməyə daha çox seçici cəlb etməkdir.

xardır. Amerika dünya iqtisadiyyatının dominant ölkələrindəndir. Lakin bütün bu xərclər, geosiyasi üstünlüyə nail olmaq fəaliyyəti xərcləri artırır. Dövlət xərclərinin artması da daxili pul dövriyyəsinin sürəti və həcminə təsir edir. Əlbəttə, bu o demək deyil ki, ABŞ çökür. Sadəcə olaraq, onun da öz həcminə uyğun iqtisadi problemləri yaranır. O ki qaldı Maska, bəlkə də bu öz səhvini bildirmək üçündür. Burada siyasi və iqtisadi maraqlar ola bilər.

Əslində bu həm də siyasi seçki kampaniyasının tərkib hissəsidir. Müəyyən seçici kütləsinə ünvanlanıb. Amerika bu təklifləri hər halda müəyyən qədər nəzərə alacaq. Amma onu necə təzahür etdirəcək, bu başqa sualdır. Demokratiya məsələlərindən daha çox burada təhlükəsizlik və geosiyasət məsələləri var. İlon Maksın fikirləri həm də bir qismən digər qismə mesajdır”.

□ Afaq MİRƏYİQ, “Yeni Məsavat”

Qeyd edək ki, ötən il ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Tramp ölkənin iqtisadi problemlərinə görə dövlət başçısı Co Baydeni günahlandırmışdı. Cənab Tramp hesab edir ki, gələcəkdə ABŞ yeni, daha güclü böyük depressiya ilə üzləşəcək.

“İqtisadiyyatımızda baş verənlərə əsaslanaraq deyə bilərəm ki, Co Bayden müasir dövrün Herbert Huveri (1929-1933-cü illərdə ABŞ prezidenti olub) olacaq. Bizi 1929-cu ildən daha pis böyük depressiya gözləyir. Buna sübut - banklar artıq iflasa başlayıb”, - deyə Tramp söyləyib.

Ötən il martın 10-da Kaliforniya rəqəmsal tənzimləyicisi ABŞ-ın 16-cı ən böyük bankı “Silicon Valley Bank”ı (SVB) müflis elan edib. SVB-nin iflası 2008-ci il böhranından sonra ən böyük iflas olub.

Şimali Karolinada tədbirlər keçirməklə Trampın dəstəkləndiyi bu ştatlarda üstünlük qazanmaq istəyir. Tramp isə daha çox ştatları hədəf götürərək, kampaniyasını burada həyata keçirir.

Tramp tərəfdarı İlon Mask da seçki ilə bağlı etdiyi iqtisadi çağırışlarla sanki əhali üzərində manipulyasiya etməyə çalışır. O, Harrisin prezident seçiləcəyi təqdirdə ABŞ-ın innovasiyalar baxımından geri qalacağını da bildirib. O, xüsusilə kosmos araşdırmaları və Mars missiyası üçün Trampın dəstəklənməsini vacib hesab edib.

Bu arada, İlon Mask ölkədə davam edən seçki kampaniyasının qızgın dövründə gözlənilməz bəyanat verib. Sahibkar Donald Trampa dəstəyin hələ təmin edilmədiyini ştatlardan Respublikaçılar Partiyasının namizədinə səs verən hər kəsə 100 dollar

Donald Trampı dəstəkləmək üçün xərcləri artıraraq, ilk növbədə tərəddüd edən ştatlara milyonlarla dollar xərcləyib. Bunun üçün komitə ABŞ-ın əsasən tərəddüd edən ştatlarına milyonlarla dollar xərcləyib.

Daha əvvəl Mask bildirmişdi ki, o, meritokratiyanı (sosial mənşəyindən və maliyyə sərvətindən asılı olmayaraq rəhbər vəzifələrdə ən bacarıqlı şəxslərin tutduğu idarəetmə prinsipi) və şəxsi azadlığı müdafiə edən namizədləri dəstəkləmək məqsədi daşıyan siyasi fəaliyyət komitəsi yaradıb. Bununla yanaşı, sahibkar ABŞ-ın keçmiş prezidenti Donald Trampın seçki kampaniyasına dəstək məqsədilə ayda 45 milyon dollar ayırmağı planlaşdırdığı barədə məlumatları təzkib edib. Siyasi fəaliyyət komitəsi avqustun ortalarında, yay aylarındakı sükut dövrü bi-

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “Amerika supergücdür. Təbii ki, belə dövlətlərin xərcləri də böyük olur. Onun dünyanın bir çox yerində silahlı qüvvələri var. Həmçinin özünün maraqlarının reallaşması üçün pul xərcləyir. Xərclədiyi pulların əvəzi heç də həmişə kommersiya əsaslı olmur. Bunların böyük bir qismi təhlükəsizlik xarakteri daşıyır. Bir sıra ölkələrə, xüsusilə Ukrayna və İsrail kimi dövlətlərə Amerika Birləşmiş Ştatları xüsusi proqramlarla maddi və hərbi yardım göstərir. Bunun müqabilində o, öz regional maraqlarını reallaşdırır. Qloballaşma nəticəsində digər tərəfdən Amerika şirkətləri dünyanın digər bölgələrində istehsal təşkil edir. Bu isə özlüyündə ölkə daxilində işsizlik səviyyəsinin yüksəlməsinə gətirib çı-

Rusiyanın müdafiə naziri nüvə silahından istifadəni istisna etməyib

Rusiya Belarusa yönələn aqressiya səbəbindən nüvə silahından istifadə edə bilər. APA-nın TASS-a istinadən xəbərinə görə, bunu Rusiyanın müdafiə naziri Andrey Belousov hər iki ölkənin müdafiə nazirliklərinin Minskdəki kollegiya iclasında deyib.

O, həmçinin ölkəsi ilə Belarus arasında ittifaq dövləti çərçivəsində tərəfdaşlığı xatırladı. Rusiyanın yenilənmiş nüvə siyasətini şərh edən A.Belousov əlavə edib ki, bunu global səviyyədəki reallıqlar tələb edir:

“Dünyada hərbi-siyasi reallıqlar dəyişib. Rusiya da öz siyasətini buna müvafiq olaraq həyata keçirir. Belə olan şəraitdə Belarusa qarşı istənilən hərbi aqressiya cəhdinə nüvə silahı ilə cavab veriləcəyini istisna etmirik”.

Belarusda prezident seçkisi yanvarın 26-na təyin olunub

Belarusda prezident seçkisinin vaxtı məlum olub. APA xəbər verir ki, bu barədə BELTA məlumat yayıb. Bildirilib ki, Belarusda prezident seçkisi 26 yanvar 2025-ci il tarixinə təyin edilib.

Milliyetçi Hərəkat Partiyasının (MHP) sədri Dövlət Baxçalı terrorçu PKK təşkilatının həbsdə olan lideri Abdullah Öcalanı nəzərdə tutaraq, “onun təcrid olunması aradan qaldırılsa, o, Türkiyə Böyük Məclisindəki qrup toplantısında çıxış etməli və terrora son qoyduğunu açıq şəkildə bəyan etməlidir” - deyər fikrini səsləndirib. Baxçalı qrup toplantısında onu da deyib ki, Öcalan PKK-nın siyasi qanadı sayılan DEM Partiyasının sıralarına qatılsın və silahı yerə qoyduğunu bəyan edib, terrorun tamamən bitdiyini, təşkilatın ləğv edildiyini bəyan etsin.

Politoloq Elxan Şahinoğlu məsələyə dair maraqlı açıqlama verib: “Bunu milliyetçilərin liderinin dilindən eşitmək təəccüblüdür, çünki türk milliyetçiləri illər uzununu PKK ilə danışıqların və razılaşmaların əleyhinə olublar.

Fikrimcə, bu, Cümhurbaşkanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın planıdır. Baxçalı Ərdoğanın ortağıdır. Ərdoğan milliyetçi ortağının mövqeyini bilmədən Öcalanı sərbəst buraxaraq PKK-nın tərk-silah olunması prosesinə başlamazdı. Ona görə də Ərdoğan əvvəlcə Baxçalının mövqeyini öyrənib, razılaşma əldə eddikdən sonra bu mövzuda birinci onun danışmasını istəyib. Baxçalı Ərdoğanın işini asanlaşdırıb”.

kiyənin terror problemindən qurtulmasına ehtiyac var, yaxın günlərdə qarşı dövlətdə maraqlı proseslərin şahidi olacağıq”.

Türkiyə PKK problemini həll etməyə qərar vermiş kimi görünür. Bəs mexanizm necə ola bilər? Öcalanın buraxılması mümkündürmü?

Müasir İnkişaf Birliyinin sədri, siyasi şərhçi Mübariz Göyüşlü mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a fikirlərini bildirib: “PKK problemi Türkiyənin həll etməli olduğu və uzun illərdəki ən ciddi problemlərdən biridir, bəlkə də birincisidir. İstər sərt tədbirlər, istər yumşaq davranışlar problemin birdəfəlik, köklü şəkildə həllinə gətirib çıxarmadı. Düzdür,

Türkiyə kürd məsələsini həll edir? - mühüm gəlişmə

Siyasi şərhçi: “Bu addımlar PKK-nı birdəfəlik bitirə bilməsə də növbəti cəhdlərdə tamamilə aradan çıxara bilər”

ları xarici xüsusi xidmət orqanlarının tapşırığına əsasən bu prosesin qarşısını almaq üçün hər cür addım atmağa hazır idilər. İlk dövrlərdə planın uğurla icra olunduğu görünməkdə idi. Lakin sonradan bu planın PKK problemini bitirəcəyini gören ABŞ, İsrail, Fransa, Almaniya və s. kimi xarici dövlətlər, xüsusi xidmət orqanları təşkilatın onlardan asılı olan liderlərini hərəketə gətirərək daha radikal addımlara əl atmağa məcbur etdilər,

künsüz olan problemə çevrilib. Çünki PKK Öcalanın həbsdən sonra müəyyən qədər onun nəzarətindən çıxmış və həm də siyasiləşməklə Türkiyə içində çox yerə yayılmış bir xərcəng xəstəliyinə döndü. Terrorçubəş liderin azad edilməsi, Türkiyə Böyük Məclisində çıxış şəraitinin yaradılması, onun tərəfindən silahın yerə qoyulması çağırışının edilməsi lazımı nəticəni verməyə bilər. PKK artıq müxtəlif liderlər tərəfin-

Simonyan: “Sülh müqaviləsi imzalanana qədər AB müşahidəçiləri Ermənistanda qalacaq”

Ermenistan parlamentinin sədri Alen Simonyan bildirib ki, Avropa Birliyinin (AB) mülki müşahidəçi missiyasına və bu missiyanı göndərən ölkələrə təşəkkür edir. O, ümid etdiyini vurğulayıb ki, müşahidəçilər ən azı sülh müqaviləsi imzalanana qədər Ermənistanda qalacaqlar.

Musavat.com-un erməni mediasına istinadən verdiyi xəbəre görə, Simonyan qeyd edib: “Azərbaycan tez-tez Ermənistan tərəfinin qoşun yeritdiyini və ya hücumla hazırlaşdığını bildirirdi.

Bu zaman avropalı müşahidəçilər gəlib bunun belə olmadığını qeyd edirdilər. Baxacağıq, bəlkə sonradan buna ehtiyac qalmayacaq”.

NATO Rusiya ilə sərhəddə təlimlərə başlayır

NATO Rusiya ilə sərhəddəki Rovayarvi poliqonunda “Lightning Strike 24” adlı ən böyük artilleriya təlimi keçirəcək. Təlim noyabrın 4-dən 28-dək davam edəcək.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə məlumat Finlandiya Müdafiə Nazirliyinin rəsmi saytında dərc olunub.

Təlimlərdə Finlandiya, ABŞ, İsveç, Estoniya, Böyük Britaniya və Fransadan 3600-ə yaxın hərbiçinin iştirak edəcəyi bildirilir. Qeyd olunur ki, “Lightning Strike 24” alyansın tarixində Avropada keçirilən ən böyük artilleriya atış seriyası olan “Dynamic Front 25” təlimlərinin bir hissəsidir.

“Təlimin məqsədi Finlandiyanın müttəfiqləri və tərəfdaşları ilə əməkdaşlıq çərçivəsində şimaldakı əməliyyat zonasında müdafiə qabiliyyətini nümayiş etdirmək, həmçinin əməliyyat komandanlığı və nəzarətini həyata keçirməkdir”, - deyər Finlandiya Müdafiə Nazirliyi bildirib.

Politoloq sual edib ki, bəs Ərdoğan indi niyə PKK məsələsini tərk-silah yolu ilə həll etmək istəyir: “Türkiyə ordusu son illərdə PKK-ya dağıdıcı zərbələr vurub. Buna baxmayaraq, PKK Türkiyəyə qonşu olan dövlətlərdə varlığını qoruyur və bu terrorçulardan müxtəlif dövlətlər öz məqsədləri üçün Türkiyəyə qarşı istifadə edirlər. Ərdoğan bir dəfə “kürd açılımlı” ilə problemi həll etməyə çalışdı, kürdlərə müxtəlif hüquqlar verildi, ancaq PKK silahı yerə qoymaq əvəzinə yenidən terrora başladı. Bu dəfə də belə olsa yenə alınmaya bilər. Öcalan terrorçu tərəfdarlarına “silahları yerə qoyun” çağırışı edərsə, əfv məsələsi gündəmə gələ bilər. Ancaq Öcalanın terrorçular arasında bu çağırışını eşidənlər olacağı kimi, terrora davam etmək istəyənlər də ola bilər. Bütün hallarda Tür-

PKK xeyli zəifləyib, onun Türkiyə üçün yaratdığı problemlər illər əvvələ baxanda azalıb, amma tamamilə aradan qalxmayıb. PKK lideri Abdullah Öcalanın yaxalanması, Türkiyəyə gətirilməsi, həbsdə saxlanması təşkilata ciddi problemlər yaradırsa da, onu zəiflətsə də silahlı hücumlara, iğtişaş və terrora son qoymadı.

Bir müddət əvvəl Ərdoğan Türkiyəsinin siyasi-hərbi elitası problemin həlli üçün bir açılım, yumşaltma siyasəti həyata keçirdi. Təqdim edilən plana və açıqlanan fikirlərə görə, bu siyasət silahlı kürdlərin dağıdan enməsinə, təslim olmasına, bütövlükdə PKK-nın məhvəsinə gətirib çıxarmalıydı. Etiraf edək ki, bu, çox çətin və cəsarətli plan idi. Çünki PKK-nın sırayı mənsubları təslim olmaq istəsə belə, onlara rəhbərlik edən qəddar liderlər idarə olunduq-

gərginliyi artırıdılar, silahlı hücumlara, terrora üstünlük verərək danışıqlara getməkdən imtina etdilər və proses yarıda qaldı”.

Siyasi şərhçi əlavə edib ki, Türkiyə indi yenidən bir açılım təşəbbüsü ilə çıxış edir: “MHP lideri Dövlət Baxçalı Türkiyədə həm aparıcı bir siyasi qrupun lideri, həm də Ərdoğanın müttəfiqi kimi PKK lideri Abdullah Öcalanla bağlı ciddi müzakirələrə səbəb olan təklif səsləndirməklə hazırkı hakimiyyətin müəyyən addımlar atmaq fikrində olduğunu açıqlayıb. Türkiyənin terror problemini siyasi yolla həll etmək cəhdi təqdirolunandır. Çünki problemin hərbi müstəvidə həllinin davamı neçə-neçə hərbiçinin, mülki şəxsin həyatı bahasına başa gəlir, əlavə və lazımsız itkilərə səbəb olur. Lakin PKK artıq həlli çətin, bəzi məqamlarda isə müm-

dən, onların tabe olduğu xarici xüsusi xidmət orqanları vasitəsilə Türkiyə əleyhinə aktiv istifadə olunan bir təşkilata çevrilib. Əvvəldə adlarını qeyd etdiyimiz ölkələr bu problemin tamamilə bitməsi kimi bir qərar verərlərsə, o zaman biz PKK-nın yarandığı kimi də bitdiyini, aradan çıxardığının şahidi ola bilərik. Bu durumda isə Öcalanın azad olunması və terrorçulara çağırış etməsi gözənilən effekt verməyə bilər. Lakin PKK-nın silahlı gücünü əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq mümkündür. Bu səbəbdən Öcalanın azad edilməsi, siyasi proseslərə qoşulması mümkün görünür. Hərgh bu, Türkiyə daxilində çox böyük narazılıqlar və gərginliklər yarada bilər. PKK ötən illər ərzində çox qan töküb, çox böyük problemlər yaradıb. Lakin dövlət bu istiqamətdə qətiyyətli və cəsarətli qərarlar qe-

bul edərsə, terrorçubəş azadlığa çıxar bilər.

Ümumən və bütövlükdə isə Türkiyənin problemin həlli üçün atdığı hər bir siyasi və hərbi addım müsbət qarşılanmalı və dəstəklənməlidir. Bu

addımlar PKK-nı birdəfəlik bitirə bilməsə də, əhəmiyyətli dərəcədə zəiflədə və növbəti cəhdlərdə tamamilə aradan çıxara bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Zaman-zaman özəl və dövlət bağçalarında uşaqlarla anormal davranış, qidalanma problemləri ilə bağlı məsələlər ortaya çıxır. Dövlət bağçalarında belə hallar olduqda müvafiq qaydada Təhsil Nazirliyi məsələyə müdaxilə edir, onlara şikayət olunur və araşdırma aparılır.

Özəl bağçalarda isə vəziyyət fərqlidir.

“Dövlətin müəyyənləşdirədiyi qaydalar özəl uşaq bağçalarında tətbiq edilmir”. Bu Milli Məclis sədrinin birinci müavini Əli Əhmədov plenar iclasda “Uşaq hüquqları haqqında” Qanuna dəyişikliyin müzakirəsi zamanı diqqətə çatdırıb: “Azərbaycanda dövlət uşaq müəssisələri ilə yanaşı özəl uşaq müəssisələri də var. Bir müddət əvvəl Bakı şəhərində uşaq müəssisəsində çox ciddi pozuntuların yaşandığı məlum oldu. Dövlətin müəyyənləşdirdiyi qaydalar özəl uşaq bağçalarında tətbiq edilmir. Dövlət müəssisələri ilə yanaşı özəl uşaq bağçalarında da dövlət müəssisələri üçün nəzərdə tutulmuş bütün meyarlar tətbiq olunmalıdır. Bizim müşahidə etdiyimiz ciddi pozuntular bu fikirləri söyləməyə əsas verir ki, həmin müəssisələrin qeydiyyatı alınması, onlara lisenziya verilməsi, sonra isə onların fəaliyyətinə nəzarətin həyata keçirilməsi ciddi şəkildə reqlamentləşdirilməlidir. Müvafiq dövlət orqanları buna nəzarət etməlidir”.

Bəs özəl bağçalara hansı qurum və necə nəzarət etməlidir? Dünya təcrübəsi necədir?

Millət vəkili Ceyhun Məmmədov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsəvat”-a danışır: “Həmkarımın fikri ilə birmənalı olaraq razıyam.

Ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, nəzarət bütün istiqamətlərdə olmalıdır. Yəni istər dövlət, istərsə də özəl müəssisələr üçün bütün meyarlar, eyni qaydalar tətbiq olunmalıdır.

Çox təəssüf ki, bəzi müəssisələr elə düşünür ki, onlar özəl müəssisədir, buna görə də rahat şəkildə istedikləri kimi hərəkət edə bilirlər. Bu cür

problemlər bəzi özəl uşaq bağçaların fəaliyyətində özünü açıq şəkildə göstərir. Hesab edirəm ki, aidiyyəti dövlət qurumları bu prosedura ciddi formada nəzarət etməli və qeyd etdiyim kimi, eyni qaydalar bütün müəssisələrdə tətbiq olunmalıdır.

Biz həmişə deyirik ki, uşaqlar bizim gələcəyimizdir və buna görə də onları qorumaq, onlara sahib çıxmalıyıq. Buna görə də uşaqların tərbiyəsi məsələsi mütləq qaydalara uyğun həyata keçirilməlidir. Yəni kim necə, hansı formada istəyir kimi deyil, reqlament, müəyyən intizam sistemi olmalı və o sistemlə də hərəkət edilməlidir.

Hesab edirəm ki, ən qısa vaxtda bütün müəssisələr eyni qaydalara tabe edilməli, fəaliyyəti ciddi yoxlanılmalı, ciddi nəzarətdə saxlanılmalı və qanuna uyğun olmayan hansısa əməl, fəaliyyət varsa, onların qarşısı ciddi formada alınmalıdır. Biz bunu etmədən həyata keçirmədən heç nəyə nail ola bilmərik”.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə deyir ki, hazırkı realıqda özəl uşaq bağçalarının dövlət müəssisələri üçün nəzərdə tutulmuş qaydalardan kənar fəaliyyət göstərməsi ciddi narahatlıq doğurur və bu məsələ dövlət tərəfindən tənzimlənməli, lisenziyalaşdırma, fəaliyyətə nəzarət sistemləri tətbiq edilməlidir: “Dünya təcrübəsi bu sahədə müxtəlif modellərin tətbiqini təklif edir və Azərbaycanın da bu təcrübələrdən faydalanması vacibdir.

Özəl uşaq bağçalarına nəzarət etmək üçün müxtəlif ölkələrdə müxtəlif yanaşmalar mövcuddur.

Məsələn, ABŞ-da özəl uşaq bağçalarının fəaliyyətinə dövlət tərəfindən ciddi nəzarət həyata keçirilir.

Özəl bağçalara hansı qurum nəzarət etməlidir - deputatdan təklif

“Reqlament, müəyyən intizam sistemi ilə hərəkət edilməlidir”

vafiq nəzarət orqanları, muntəzəm yoxlamalar və fəaliyyətlərin monitorinqini həyata keçirərək, qaydalara riayət edilməyi hallarda cəza tədbirləri tətbiq etməlidir.

3. Təhsildə keyfiyyət standartlarının tətbiqi: Dövlət müəssisələri üçün tətbiq olunan təhsil və təhlükəsizlik standartları özəl bağçalara da tətbiq edilməlidir. Müəllimlərin ixtisas səviyyəsi, uşaqların tədris proqramlarının müasir tələblərə cavab verməsi kimi məsələlər diqqətlə izlənilməlidir.

Norveç, Finlandiya və İsveç kimi ölkələrdə uşaq bağçaları həm dövlət, həm də özəl sektor tərəfindən idarə edilir, lakin hər iki sektor üçün eyni qaydalar və standartlar tətbiq edilir. Məsələn, bu ölkələrdə uşaq bağçalarına dövlət tərəfindən maliyyə dəstəyi verilir, lakin keyfiyyətə nəzarət dövlət tərəfindən sərt qaydalarla həyata keçirilir.

Beləliklə, özəl uşaq bağçalarına dövlətin ciddi nəzarəti təmin olunmalı və onların fəaliyyəti dövlət müəssisələri ilə eyni səviyyədə tənzimlənməlidir. Dövlət qurumları özəl sektorun fəaliyyəti üzərində muntəzəm yoxlamalar həyata keçirərək, uşaq hüquqlarının qorunmasını və keyfiyyətli təhsil verilməsini təmin etməlidir”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Məsəvat”

rılır. Hər bir ştat öz qaydalarını tənzimləsə də, ümumi şəkildə özəl bağçalar həm federal, həm də yerli qanunlara uyğun olaraq fəaliyyət göstərməlidir.

Bu qaydalar arasında gigiyena, təhlükəsizlik, müəllim-tələbə nisbəti və tədris keyfiyyəti kimi meyarlar mövcuddur. İngiltərədə isə “Ofsted” kimi dövlət qurumları özəl təhsil müəssisələrinin keyfiyyətinə nəzarət edir. “Ofsted” uşaq bağçalarına muntəzəm yoxlamalar təşkil edir və nəticələrini ictimaiyyətə açıqlayır.

Azərbaycanın da bu sahədə dünya təcrübəsindən öyrənməsi və özəl bağçalara

dövlətin nəzarət mexanizmini təkmilləşdirməsi vacibdir”.

Kamran Əsədov bildirir ki, hazırda Azərbaycan qanunvericiliyi “Təhsil haqqında” və “Lisenziyalar və icazələr haqqında” qanunlarla tənzimlənir: “Lakin millət vəkili Əli Əhmədovun qeyd etdiyi kimi, bu mexanizmlərin tətbiqi kifayət qədər effektiv deyil. Məsələn, özəl bağçalara lisenziya verilməsi prosesi düzgün şəkildə həyata keçirilmədikdə və onların fəaliyyəti üzərində muntəzəm nəzarət olmadıqda, bu cür müəssisələrdə qayda pozuntuları və keyfiyyətsiz xidmətlər yaranır.

Buna görə də Azərbaycanda özəl bağçalar üçün dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi vacibdir. Bunun üçün konkret aşağıdakı tədbirlər görülməlidir:

1. Lisenziyalaşdırmanın təkmilləşdirilməsi: Özəl bağçalar üçün lisenziya verilməsi prosesində ciddi tələblər tətbiq edilməlidir. Bu tələblər uşaq təhlükəsizliyi, tədris keyfiyyəti, müəllimlərin sertifikatlaşdırılması kimi sahələri əhatə etməlidir.

2. Nəzarət orqanlarının gücləndirilməsi: Dövlət qurumları özəl bağçaların fəaliyyətinə nəzarət etməlidir. Mü-

Bakının bəzi küçələrində hərəkət istiqaməti dəyişdiriləcək

27-nə keçən gecə saat 02:30-dan 05:30-dək davam edəcək yol nəqliyyatının monitorinq tədbirləri bütövlükdə tədbirin planı və marşrutuna uyğun simulyasiya edilərək icra olunacaq. COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkəti, Daxili İşlər Nazirliyi və Azərbaycan Yeriüstü Nəqliyyat Agentliyi tərəfindən aparılacaq monitorinqə COP29 avtomobil və avtobuslarla yanaşı, təcili tibbi yardım maşınları, eləcə də yanğınsöndürmə maşınları cəlb ediləcək. Qeyd edək ki, monitorinqlərin aparılması məqsədilə şəhərin bəzi küçələrində nəqliyyatın hərəkət istiqaməti dəyişdiriləcək, daha ətraflı məlumat yaxında açıqlanacaq.

Bundan əlavə, 26 və 27 oktyabr tarixlərində əhaliyə narahatlıq yaratmamaq məqsədilə yol hərəkətinə məhdudiyyətlər tətbiq edilmədən paytaxtın küçə və prospektlərində COP29-a məxsus avtobusların da monitorinqi baş tutacaq.

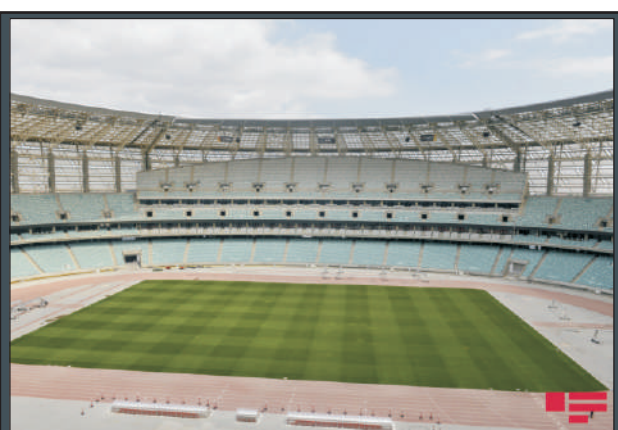
vam etdiriləcək.

Bu barədə APA-ya

COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətinin mətbuat xidmə-

tindən məlumat verilib.

Belə ki, oktyabrın 26-dan

Bakı Olimpiya Stadionu Çempionlar Liqasının finalına ev sahibliyi edə bilər

Bakı Olimpiya Stadionu 2027-ci ildə Çempionlar Liqasının finalına ev sahibliyi edə bilər.

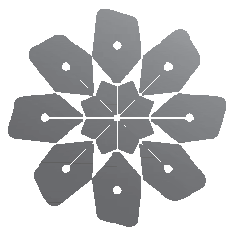
Apasport.az UEFA-ya istinadən xəbər verir ki, bununla bağlı AFFA Avropa Futbol Qurumuna rəsmi müraciət ünvanlayıb.

UEFA İcraiyyə Komitəsi 2025-ci ilin mayında Çempionlar Liqasının 2027-ci il finalının ev sahibinin adını açıqlayacaq.

Bakı ilə bərabər Madrid şəhəri də (Vanda Metropolitano stadionu) 2027-ci ildə Çempionlar Liqasının finalına ev sahibliyi etməyə iddialıdır.

COP29 konfransına hazırlıq prosesi çərçivəsində tədbir müddətində yol hərəkətinin fasiləsiz və təhlükəsiz şəkildə

də təşkili məqsədlə paytaxtın bəzi küçə və prospektlərində nəqliyyatın idarə edilməsi üzrə monitorinqlər da-

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Milli şüur, vətənpərvərlik

ÜSAVAT
N 194 (8567) 24 oktyabr 2024

Gənc nəslin milli mənlək şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi

Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycanda uğurla davam etdirilən gənclər siyasətinin banisidir. Çünki dövlət müstəqilliyimizin ilk illərində gənclər dövlətin ictimai-siyasi həyatında iştirakından kənarda qalmışdı. Məhz belə diqqətsizliyin nəticəsində gənclər idarə olunmur və vətənpərvərlik ruhundan uzaqlaşır. Amma 1993-cü ildə Ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra gənclərə xüsusi yanaşma ortaya qoyuldu. 1994-cü ildə Gənclər və İdman Nazirliyinin yaradılması, Gənclər Günü'nün təsis edilməsi, gənclər forumlarının keçirilməsinə başlanılması, gənclərlə bağlı dövlət strategiyaların və proqramların qəbul olunması gənclərimizin təşkilatlanmasına, dövlət idarəetmə sistemində aparıcı qüvvəyə çevrilməsinə yol açdı.

Bu fikirləri "Yeni Müsavat"a Milli Məclisin deputatı **Azər Badamov** bildirib. A. Badamov qeyd edib ki, müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycan dünyadan təcrid olunmuşdu: "Torpaqlarımız işğal olunduğu halda sanki biz işğalçı kimi təqdim olunmuşduq və ölkəmizə qarşı sanksiyalar tətbiq olundu. Azərbaycan informasiya blokadasına alınmışdı. Ona görə də beynəlxalq səviyədə informasiya mübarizəsinə genişləndirməli idik. Bu informasiya mübarizəsində gənclərimizin xüsusi rol oynadığını desək, yanlışdır. Dövlətimiz gənclərin xaricdə təhsili ilə bağlı xüsusi proqramlar qəbul etdi. Minlərlə gəncimiz dövlət dəstəyi ilə dünyanın nüfuzlu universitetlərinə təhsil almağa göndərildi. Xaricdə təhsil alan hər bir sağlam gənc ölkəmizin səfirdir. Onlar təmsil olunduqları ölkələrdə ölkəmizin haqq səsinə çatdırır və layiqincə təmsil edirlər. Bu baxımdan beynəlxalq informasiya mübarizəsində gənclərimizin oynadığı rol xüsusilə qeyd olunmalıdır. Diasporla iş üzrə Dövlət Komitəsi xaricdə yaşayan soydaşlarımızın və gənclərimizin təşkilatlanması işini aparmağa başladılar. Leyla xanım Əliyevanın təşki-

latçılığı ilə aparılan Xocalıya ədalət kampaniyasına dünyanın hər yerindən minlərlə gəncimiz qatılmağa başladı. Azərbaycan gəncinin səsi beynəlxalq auditoriyalarda eşidilməyə başladı. Təbii ki, bu, gənclər sahəsində aparılan düşünül-müş siyasi kursun uğurudur".

Millət vəkili vurğuladı ki, gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması dövlət siyasətinin prioriteti elan olundu: "Bu baxımdan Vətəni, torpağını, dövləti sevmək ilk növbədə ailədən başladı və bu iş dövlət proqramları ilə genişləndirildi. Dövlət başçısının gənclərlə keçirdiyi çoxsaylı görüşlərdə Azərbaycan gəncliyini düşündürən məsələlər birbaşa gənclərin dilindən eşidildi və növbəti dövlət proqramlarının hazırlanmasında həmin məsələlər xüsusilə nəzərə alındı. Azərbaycanın bütün bölgələrində yaradılmış gənclər gəncəzləri və idman olimpiya kompleksləri sağlam gənc nəslin formalaşmasında xüsusi rol oynadı. İdmana ayrılan diqqət gənclərə ayrılan diqqətin bir növüdür desək yanlışdır. Çünki gənclərimiz qısa zaman kəsiyində idman sahəsində böyük nailiyyətlərə imza ataraq Azərbay-

"Gənclər informasiya mübarizəsində xüsusi rol oynayır"

Deputat: "Həm ordu quruculuğunda, həm də informasiya müharibəsində gənclərin rolu artırılmaqda davam edir"

canın idman ölkəsi imicini formalaşdırmağa bildi. Azərbaycanın gənc idmançıları beynəlxalq idman arenalarında ölkəmizin dövlət himnini səsləndirir, üçrəngli dövlət bayrağını dalğalandırır. Bu da hər birimizə qürur verməklə yeni gənc nəslin yetişməsinə bir stimula verir".

A. Badamov gənclərin Vətən müharibəsindəki qələbəsini də xatırladı: "Azərbaycan gənci qəhrəmandır. Çünki 44 günlük Vətən müharibəsində iştirak edərək öz canını Vətən torpağının azad olunmasına əsirgəməyən gənc nəslimiz yetişdi. Torpaqlarımızın 30 il erməni işğalı altında olması gənclərimizi hiddətləndirmişdi və Ali Baş Komandanın döyüş tapşırığı almaq arzusu ilə yaşayırdı. Nəhayət, 27 sentyabr 2020-ci ildə gənclərimiz silaha sarıldılar və tarixi vəzifəsini icra etməyə başladılar. 44 günlük Vətən müharibəsinin hər bir günündə gənclərimiz yəni qəhrəmanlıq salnamələri yazırdı. Müzəffər Ordumuz 8 noyabrda mədəniyyət bəşiyimiz

olan Şuşada üçrəngli dövlət bayrağımızı dalğalandırmaqla düşməni diz çökməyə məcbur etdi. 20 sentyabr 2023-cü ildə aparılmış lokal xarakterli anti-terror tədbirləri ilə gənc Müzəffər Ordumuz torpaqlarımızda erməni separatçılığın kökünü kəsərək bütün ərazilərimizdə tam suverenliyi bərpa etdi. Beləliklə, Azərbaycan gəncləri özünün tarixi missiyasını qəhrəmanlıqla yerinə yetirərək Azərbaycan xalqının başını uca və qürurlu etdi. Bu şərəfli yolda 3 mindən çox şəhidimiz oldu. Minlərlə gəncimiz öz sağlamlığını itirdi. Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərə cansağlığı versin. Amma şəhid olan və sağlamlığını itirmiş gənclərin əksəriyyəti torpaqlarımızın işğal olduğu dövrü görməyib. Dövlət başçısının apardığı uğurlu gənclər siyasəti, gənclərə göstərilən diqqət və qayğı gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmasına, vətəni öz canından çox seven sağlam gənc nəslin yetişməsinə yol açdı. Məhz ona

görə də Ermənistan ordusunda 12 mindən çox fərari olduğu halda Azərbaycanın müzəffər ordusunda bir nəfər də fərari olmadı. Hətta xaricdə yaşayan gənclərimiz də qayıdaraq əlinə silah aldı və bu şərəfli müharibədə öz sözünü dedi. Bu gün müharibə artıq arxada qalıb. Müzəffər ordumuz yeni realıq yaratmışdır. Amma bu, gənclərimizi arxayın salmamalıdır. Ona görə də həm ordu quruculuğunda, həm də informasiya müharibəsində gənclərin rolu artırılmaqda davam edir".

Gənclərin dövlət idarəetmə sistemində də yaxından iştirak etməsinə diqqət çəkən deputat bildirdi ki, Yüksəliş müsabiqələrində uğur qazanan istedadlı gənclər dövlət strukturlarına rəhbər vəzifələrə təyin olunurlar: "Gənclərimiz siyasi proseslərə yaxından qoşularaq parlamentdə və bələdiyyə sistemində iştirak edirlər. O cümlədən gənc diplomatların yetişdirilməsi prosesi uğurla davam etdirilir. Yüksək ixtisaslara yiyələn-

miş gənc diplomatlarımız xarici ölkələrə diplomatik missiyaları həyata keçirmək üçün göndərilir. Bu gün gənclərimiz ölkəmizin hər bir sahəsində uğurla fəaliyyət göstərir və dövlətimizin inkişafı və müstəqilliyin möhkəmlənməsində əvəzolunmaz töhfələr verirlər. Təbii ki, Azərbaycan gəncliyinin uğurları Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə davam etdirilən gənclər siyasətinin uğurla davam etdirilməsi ilə birbaşa bağlıdır.

Ümummilli lider Heydər Əliyev demişdir ki, gənclər bizim gələcəyimizdir. Təbii ki, vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmuş və sağlam düşüncəli gənclər gələcəyimizdir. Amma təəssüf ki, radikal qruplaşmalara qoşulan, xarici dairələrdən idarə olunan və dövlətin gələcəyi üçün təhlükə mənbəyinə çevrilən gənclərimiz də var. Bəzi gənclər radikal dini qruplaşmaların şirin vədlərinə inanaraq Yaxın Şərqdə davam edən müharibələrə cəlb olunub həyatlarını məhv ediblər. Bəzi gənclərimiz isə dost olmayan dövlətlərin xüsusi xidmət orqanları tərəfindən cəlb olunaraq dövlətimizə qarşı radikal mövqeyə çəkirlər. Təbii ki, belə təhlükəli meyillər həm həmin gənclərin gələcəyini məhvə aparır, həm də dövlətimiz üçün təhlükədir. Ona görə də dövlətimiz belə gənclərlə xüsusi iş aparmalı və onları yanlış yoldan düz yola qaytarmalıdır. Çünki gənc nəslimiz bütövləşsə, yanlış təfəkkürlü olmayan, sağlam düşüncəli olan da daha güclü olardı".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Azərbaycanda kreditlərlə bağlı yenilik

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) ölkədə məsafədən kreditləşmənin tənzimlənməsini planlaşdırır.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu qurumun kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət departamentinin şöbə rəisi Xəyyam İsmayilov Bakıda keçirilən "Dayanıqlı mikromaliyyə üçün innovativ həllər" mövzusunda Azərbaycan Mikromaliyyə Konfransında bildirib.

"Bu istiqamətdə beynəlxalq təcrübə araşdırılır və yerli prioritetlər nəzərə alınmaqla məsafədən kreditləşmənin ümumi şərtləri müəyyən ediləcək. Əsas məqsəd istehlakçıların hüquqlarının qorunması və onların izafi borclarımasının qarşısının alınmasıdır", - deyir o qeyd edib.

"Bakikart"la bağlı mühüm açıqlama

Azərbaycanda yaxın günlərdə daha təkmil "Bakikart" proqramı istifadəyə veriləcək.

Musavat.com xəbər verir ki, bunu rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Elmin Məmmədov Bakıda keçirilən "Gələcək üçün dayanıqlı nəqliyyat" adlı tədbirdə bildirib.

Bu proqram Bakıda ictimai nəqliyyatdan istifadənin əlçatanlığını, təməssiz ödənişi təmin edəcək, avtobusların real vaxt rejimində izlənməsinə imkan verəcək:

"Azərbaycanda son dövrlərdə onlayn biletlə alışı, parking və digər bu tipli sahələr üzrə layihələr hazırla-

nı, mobil tətbiqlər istifadəyə verilib. Dayanıqlı inkişafı

təmin etmək üçün nəqliyyatın bütün infrastrukturunun

yenilənməsi işləri həyata keçirilir".

ÜSAVAT

Son səhifə

N 194 (8567) 24 oktyabr 2024

Tez-tez üşüyürsünüzsə, bunlara diqqət edin!

Bədənin siqnal mexanizmi olan üşümə səbəbsiz deyil. Buna görə də həddindən artıq üşümə diqqətdən kənardə saxlanmamalıdır.

Çox üşümə ciddi xəstəliklərin əlaməti ola bilər. Soyuqluq hissi ətraf mühitin temperaturunun qəfil dəyişməsinə reaksiya kimi baş verir. Dəri, damarlar və əzələlər koordinasiya şəkildə daralaraq temperatur dəyişikliklərinə cavab verməyə çalışır. Ancaq möhkəm üşümə yalnız soyuqdan qaynaqlana biləcəyini düşünməyin. Çünki orqanizmin siqnal mexanizmi olan soyuqluq hissi də ciddi xəstəliklərin əlaməti ola bilər. Bu səbəbdən üşümə hissi davamlı hala gəlirsə və ya digər şikayətlərlə müşayiət olunursa, həkimə müraciət etmək vacibdir.

Çox üşümənin bir neçə səbəbləri var:

Hipoqlikemiya çox üşümənin səbəblərindəndir. Qanda şəkərin səviyyəsinin 50 mq/dl və ya daha aşağı düşməsi "hipoqlikemiya" adlanır. Hipoglikemiya tez müalicə edilməsi lazım olan xəstəlikdir. Əks halda, huşunu itirmə, daimi və ya müvəqqəti beyin funksiyasının dəyişməsi kimi zədələrə səbəb ola bilər. Bundan əlavə, tez-tez hipoglikemiya hücumları, səhv qidalanma və çəki artımı diabet riskini artırır.

Əllərin və ayaqların soyuqlaşmasının əsas səbəbi anemiya da ola bilər. Əhəmiyyətli sağlamlıq problemi olan anemiyaya daha çox qadınlarda rast gəlinir. Müalicə edilmədiyi təqdirdə soyuqdeymə ilə başlayan əzginlik, sürətli yorğunluq və ürək döyüntüsü kimi simptomlar tədricən irəliləyir və həyat tərzini mənfəətləşdirir.

Bəzi vitaminlərin azlığı da üşüməyə səbəbdir. B12 vitamini, dəmir, C vitamini və folat çatışmazlığı anemiya yaradır. Orqanizmdə maddələr mübadiləsinin tənzimləyən qalxanabənzer vəzinin sağlam işləməsi bütün sistemlərin əhəngdar olmasını təmin edir.

ABŞ-da "McDonald's"-da kütləvi zəhərlənmə

ABŞ-da "McDonald's" fastfud şəbəkəsində bağırsaqların infeksiyası xəstəliyinə yolux-

muş bir nəfər ölüb, daha on nəfər müştəri isə xəstəxanaya yerləşdirilib. Bu barədə ABŞ-ın Xə-

təliklərə Nəzarət və Qarşısının Alınması Mərkəzi məlumat yayıb. "Oktyabrın 22-nə olan məlumata görə, ümumilikdə 10 ştatda "E. coli O157:H7" bakteriya ştamı ilə bağlı 49 hadisə qeydə alınıb", - deyərək məlumatda bildirilib. Müştərilərin hamısının "Royal çizburger"dən infeksiyaya yoluxduğu vurğulanıb. İlk məlumatlara görə, bakteriyaların soğanın tərkibində olması ehtimal edilir.

Bu səbəbdən arıqlaya bilmirik

"Geniş yayılmış fikrin əksinə olaraq, çəki atmaq üçün kalori, zülal, yağ və karbohidratların (KZYK) miqdarını saymaq kifayət deyil". Bu barədə tanınmış rusiyalı həkim və televiziya aparıcısı Aleksandr Myasnikov xəbərdarlıq edib. O, arıqlamaq haqqında geniş yayılmış bu fikri mif adlandırır. "Nə yediyiniz vacib deyil. Vacib olan, nəyin orqanizminiz tərəfindən sorulduğudur!" - deyərək o

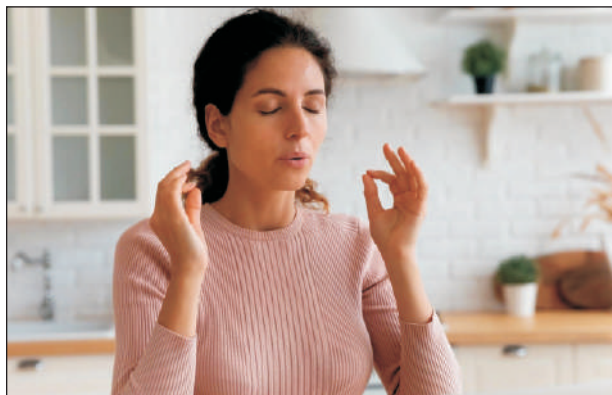
vurğulayıb. Həkim qeyd edib ki, bəzən məhsulların qablaşdırılmasında düzgün KZYK yazılsa da, çəki yenə də artmağa davam edir. "Çəki atmağı (yığmağı) yalnız "nə qədər kalori qəbul etdin və nə qədər kalori sərf etdin" kimi nəzərdən keçirmək düzgün deyil. Bu, şübhəsiz ki, belədir, lakin bir nüans var. Çəki müərkəb hormon sistemi ilə tənzimlənir", - deyərək o

Mütəxəssis kəskin arıqlamağa qarşı çıxıb. "Biz kəskin arıqlamağa qərar verəndə, orqanizm hormonlara "komanda" verir - "müharibə rejimi, bizi artıq yedirtmirlər!" Beləliklə, "qənaət rejimi" işə düşür - bazal enerji sərfiyyatı azalır, bir kiloqram çəkinin saxlanması artıq 22 deyil, cəmi 15 kilokalori sərf olunur", - deyərək həkim izah edib. Onun sözlərinə görə, kəskin arıqlamaq cəhdi iştahı və yağ yığılmasını stimullaşdırır. Həkim onu da vurğulayıb ki, bazal metabolizmin birdəfəlik azalması nəticəsində insan adı həyat tərzinə qayıtdıqda metabolizm uzun müddət normaya qayıtmır. "Sağlam arıqlamaq üçün real məqsədlər qoyulmalı və çəki tədricən azalmalıdır. Əsas odur ki, balanslaşdırılmış qidalanasınız, dərddə olan pəhrizlərə uyğunlaşmayasınız. Yalnız qidalanmanı dəyişməklə heç nəyə nail olmaq olmur. Müntəzəm fiziki yüklənmələr mütləqdir", - deyərək o, sözlərini yekunlaşdırıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Dəvəquşlarının gözləri beyinlərindən böyükdür.
- * Dünyada ən kiçik ordu Monako knyazlığındadır. Həmin ordu 2 zabıt və 60 əsgərdən ibarətdir.
- * Ən uzun hörüklərin sahibi XIX əsrdə İngiltərədə yaşamış Ovens adlı bir qadın idi. Onun hörüklərinin uzunluğu 2m. 50 sm. olmuşdur.
- * İnsanlar bütün ömrü boyunca 20 kiloqram toz uduurlar.
- * Kanadada yerin cazibə qüvvəsi dünyanın digər əraziləri ilə müqayisədə daha azdır. Bu səbəbdən kanadalılar özünü tərzidə çəkərkən öz normal çəkilişindən az çəkiddə çıxırlar.
- * Hindistanda bığ saxlayan polisler daha ciddi gördükləri üçün digər polislərdən 5% çox maaş alırlar.
- * İnsan bədənindəki damarların uzunluğu təxminən 96 min kilometrdir.
- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünya da ən uzun hakimiyyətdə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarışqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musiqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depressif insanlar olur.
- * Shakespeare 23 aprelə doğulmuş və 23 aprelə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həftə gecə-gündüz günəşli keçir.
- * Timsahlar dillərini çölə çıxara bilmirlər.

Orta yaş böhranının beş əlaməti

Orta yaş böhranının birinci qeyri-aşkar əlaməti lənglikdir. Psixoloq Olqa Korobeynikova bildirib ki, yaşlandıqca daha çox ləngiyirik. "Siz hiss etməyə başlayırsınız ki, həll edilməli olan bir çox tapşırıq var, amma sizin hərəkətlərinizdə sadəcə reaksiya çatışır. Siz bu tapşırıqlar üzərində daha çox düşünürsünüz, özünüzdə uğursuzluq və acizlik kompleksi inkişaf etdirirsiniz", - deyərək o izah edib.

İkincisi, zamanla biz daha çox qorxmağa başlayırıq, çünki qorxu keçmişdən toplanmış mənfi təcrübənin nəticəsidir. Nəticədə, yaşlandıqca, biz bunu işləmirik, bu uğursuzluqların yükü arxamızda daha çox toplanır. Və bu qorxular prokrastinasiya (hər bir işi sabaha təxirə salmaq) və gələcəkdə nəyisə dəyişmək istəməməyə səbəb olur, çünki bunun yenidən təkrarlanacağı illüziyası yaranır. "Üçüncü əlamət sosial təcrid istəyidir. Həyat boyu biz bir çox komplekslər və iddialar toplayırıq. Nəticədə, yaşlandıqca cəmiyyət arasında olmaq və yeni əlaqələr qurmaq bizim üçün daha çətin olur. Bu, özümüzü natamam hiss etməyimizlə bağlıdır", - deyərək psixoloq qeyd edib.

Növbəti əlamət haradasa tək qalmaq və sadəcə daxili sakitlikdə olmaq istəyidir, çünki fiziki güc getdikcə azalır və psixoloji vəziyyətlər daha çox üzə çıxır, çünki bu da keçmişdən toplanmış təcrübənin nəticəsidir. "Tənhalığa can atmaq nəticədə münəfişəyə səbəb olur, sanki insan bununla - "Mənimlə ünsiyyət qurmayın, mən sakitlik istəyirəm, sadəcə, məni rahat buraxın", - deyərək qışqırır. Buradan aqressivlik, impulsivlik, əsəbilik, davakarlıq və s. artır", - deyərək o əlavə edib. Növbəti - ümumiyyətlə, işdən imtina. İnsan yaşlandıqca cəmiyyətlə qarşılıqlı əlaqədə olmaq və işləmək istəyi azalır.

"Çünki özünü qurban kimi hiss edir və bu hiss daha çox inkişaf edir, artır. Yekunda o, işəgötürənə, müştərilərə, cəmiyyətə verilən vaxtı sıxmağa başlayır. Və daha çox vaxtı özünə ayırmaq istəyir. Nəticədə işdə münəfişələr baş verir və insan ya bu işi itirir, ya da bu işə marağını itirir. Əslində o, sadəcə, istirahət etmək istəyir", - deyərək mütəxəssis qeyd edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Məsəvat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500